

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Adaptace dvouletých dětí v homogenních a heterogenních třídách

Vypracovala: Michaela Bláhová

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Kadlecová

České Budějovice 2022

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, 30.03.2022

Podpis studenta

v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí práce Mgr. Veronice Kadlecové za cenné rady, vedení, trpělivost, ochotu a poskytnutí několika konzultací k této bakalářské práci. Dále bych chtěla poděkovat všem učitelkám z mateřských škol, které mi poskytly prostor a materiál pro vypracování praktické části mé bakalářské práce.

Děkuji i mé rodině, která mi během studia projevovala veškerou podporu a trpělivost.

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na specifika adaptace dvouletých dětí ve věkově homogenních a heterogenních třídách ve státních mateřských školách. Cílem bakalářské práce je zjistit, jak probíhá adaptace dvouletých dětí v homogenních a heterogenních třídách.

Teoretická část se zabývá dovednostmi dvouletého dítěte opírající se o vývojovou psychologii. Podrobněji se zaměřuje na socializaci dítěte s rodinou a vrstevníky. Dále se detailněji zabývá dvouletým dítětem v předškolním vzdělávání, jeho adaptací ve věkově homogenní a heterogenní skupině s identifikací určitých výhod a rizik v obou typech třídy.

Obsahem praktické části je zhodnocení adaptace dvouletých dětí v homogenní a heterogenní skupině, které je zjišťováno pomocí kvalitativního výzkumu. Rozhovor poukazuje na zkušenosti učitelek s adaptací dvouletých dětí ve věkově smíšených i stejnorodých třídách. Výsledkem práce je porovnání názorů učitelek na adaptaci v jednotlivých věkových skupinách.

Klíčová slova: dvouleté dítě; předškolní vzdělávání; adaptace; homogenní třída; heterogenní třída

Abstract

The bachelor thesis is focused on the specifics of adaptation of two-year-old children in age homogeneous and heterogeneous classes in state kindergartens. The aim of the bachelor's thesis was to find out how the adaptation of two-year-old children takes place in homogeneous and heterogeneous classrooms.

The theoretical part dealt with the skills of the two-year-old child based on developmental psychology. It focused in detail on the child's socialization with family and peers. It also looked in more detail at the two-year-old child in preschool, his adaptation in age homogeneous and heterogeneous groups, identifying some benefits and risks in both types of classroom.

The content of the practical part is an evaluation of the adaptation of two-year-old children in the homogeneous and heterogeneous group, which was collected through qualitative research. The interview highlighted the teachers' experiences of two-year-olds' adaptation in both age-mixed and homogeneous classrooms. As a result, the study compared the teachers views on adaptation in different age groups.

Key words: two-year-old child; early childhood education; adaptation; homogenous class; heterogenous class

Obsah

ÚVOD.....	1
1 CHARAKTERISTIKA DVOULETÉHO DÍTĚTE	2
1.1 Fyzický vývoj.....	2
1.2 Kognitivní vývoj	4
1.3 Psychosociální a emoční vývoj dítěte.....	8
1.4 Sociální vývoj.....	10
2 SOCIALIZACE DÍTĚTE.....	12
2.1 Rodina	12
2.2 Vrstevnická skupina	15
3 DVOULETÉ DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	16
3.1 Podmínky vzdělávání.....	16
3.2 Kritéria přijetí dvouletých dětí do mateřské školy.....	20
3.3 Přínosy a rizika dvouletých dětí v MŠ.....	21
4 ADAPTACE DÍTĚTE NA MATEŘSKOU ŠKOLU	24
4.1 Proces.....	24
4.2 Potíže při adaptaci.....	25
4.3 Kdy je adaptace ukončena	27
5 VĚKOVÉ USPOŘÁDÁNÍ TŘÍD V MATEŘSKÉ ŠKOLE	28
5.1 Homogenní třída	28
5.2 Heterogenní třída.....	30
6 STANOVENÍ CÍLŮ A METODOLOGIE	32
6.1 Východiska pro výzkumné šetření	32
6.2 Metodika výzkumného šetření	33
6.3 Časový harmonogram výzkumného šetření.....	33
6.4 Cílový soubor výzkumu	33
6.5 Způsob vyhodnocení	38
7 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	39

8	DISKUZE	59
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM ZKRATEK	62
	SEZNAM LITERATURY	63
	SEZNAM PŘÍLOH.....	66

ÚVOD

Bakalářská práce se zaměřuje na adaptaci dvouletého dítěte v homogenních a heterogenních třídách běžné mateřské školy. Zpracování tohoto tématu jsem si zvolila z důvodu, že i já jsem navštěvovala ve svých dvou letech mateřskou školu a měla jsem možnost navštívit jak homogenní, tak heterogenní skupinu. Chtěla jsem tedy porovnat mé zkušenosti se zkušenostmi odborníků předškolního vzdělávání. Motivací k napsání této práce byl i fakt, že je dle mého názoru v této oblasti nedostatek informací. Přesto, že se toto téma objevuje v odborné literatuře, která se zaměřuje na předškolní pedagogiku, je problematice vždy věnován pouze krátký úsek a informace nejsou dle mého názoru ucelené. Zajímaly mne tedy jak ověřené informace o přínosech a rizicích jednotlivých věkových skupin, tak i postupy učitelek mateřských škol v homogenním a heterogenním uspořádání dětí.

Přesto, že je přijímání dvouletých dětí do mateřských škol stále častější, učitelky mateřských škol nejsou mnohdy seznámeny s potřebami těchto dětí. Důvodem je fakt, že je předškolní pedagogika cílena hlavně na děti od tří do šesti let, a tím pádem se na potřeby dvouletých dětí neklade takový důraz. Proto jsem do teoretické části zahrнула jednotlivé oblasti vývojové psychologie, které přibližují vývojová specifika dvouletých dětí. Dále je součástí i podrobněji popsána socializace dvouletého dítěte, která zobrazuje vazbu mezi jednotlivými rodinnými příslušníky a vrstevníky.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2018) – dále jen RVP PV, umožňuje ředitelům mateřských škol přijmout dvouleté děti do své mateřské školy a poskytnout jim vzdělávání ve věkově homogenní či heterogenní skupině. Druhá část teoretické části popisuje poznatky dvouletého dítěte v předškolním vzdělávání, na které navazuje související adaptace dvouletých dětí. Poslední kapitola charakterizuje identifikaci homogenní a heterogenní skupiny, jejich výhody ale i rizika.

Na kapitoly navazuje praktická část, která představuje vlastní výzkum, v němž je cílem získání poznatků o adaptaci dvouletého dítěte v jednotlivých věkových skupinách z pohledu učitelů mateřských škol. Pro zodpovězení otázek, jak probíhá adaptace dvouletých dětí v mateřských školách, byl využit polostrukturovaný rozhovor.

1 CHARAKTERISTIKA DVOULETÉHO DÍTĚTE

1.1 Fyzický vývoj

Z vývojového hlediska patří dítě mladší tří let do batolecího období. Batolecí období je časový úsek vymezen mezi prvním a třetím rokem. Dochází k výraznému rozvoji několika dovedností i schopností. (Vágnerová, 2012)

Až v počátku druhého roku života začíná dítě dosahovat druhově specifické charakteristiky, které člověka odlišují od jiných živočišných druhů, chůze je vzpřímená a začíná mluvit. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

Přesto, že je toto období v celku krátké, patří k důležité fázi života dítěte. Charakteristikou tohoto období je zdokonalování pohybové aktivity, postupné osamostatňování dítěte, touha po poznání a intenzivní vývoj řeči. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Váha na konci kojeneckého období se pohybuje kolem 10 kg a výška okolo 76 cm. Na konci druhého roku váží dítě zhruba 13 kg a výška se pohybuje kolem 87 cm. Dítě každý rok vyroste v průměru až o 10 cm, čímž dochází ke zeštíhlení postavy. Není neobvyklé, když má dítě v tomto věku jeho dolní končetiny do tvaru „O“, nebo „X“. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Dítě už není bezvýhradně odkázáno na pomoc dospělého, což je významným pokrokem. V tomto období dochází také ke kvalitativním změnám ve vývoji dítěte. Dítě si osvojuje řeč a lépe ovládá lokomoci. Celkově se zlepšují základní formy pohybu. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Hrubá motorika

Definici hrubé motoriky popisují Allen a Marotz (2008) jako činnost velkých svalů, díky kterým jsou umožněny lokomoční pohyby jako chůze, běh či skok, ale i pohyby bez lokomoce jako strkání, sezení nebo tahání.

V počátcích je pro dítě každý druh pohybu zajímavý sám o sobě. Postupně dochází ke schopnosti ovládat své tělo a následnému nenasycení, které vede k neustálému opakování aktivit. Nemají strach v pohybech různě experimentovat. (Vágnerová, 2012)

Chůze začíná být více koordinovaná a dítě ovládá i chůzi v lehce nerovném terénu. Zkouší přelézat, vylézat, vystupovat a scházet po schodech. (Splavcová & Kropáčková, 2016) Langmeier a Krejčířová (2006) zmiňují, že dvouleté děti zvládají chůzi do schodů již bez přidržování s přisunutím nohy na každý schod. Okolo dvou a půl let jsou schopny při cestě do schodů nohy pravidelně střídat. Ze schodů dolů se střídání nohou upevňuje až kolem tří let.

Přirozenou potřebou je dostatek pohybové aktivity. Dvouleté děti se velmi rády zapojují do všelijakých pohybových činností. Skáčou, běhají, jezdí na odrážedle či tříkolce. Pohyb jim dává možnost zkoumat, objevovat a zjišťovat jejich možnosti. Jejich oblibou jsou překážky, které po prvním zvládnutí chtějí stále opakovat dokola. Pohyby u dvouletého dítěte jsou plynulejší, přesnější a bývají často velmi dobře cílené a promyšlené. (Splavcová & Kropáčková 2016)

Dítě zvládá na dětském hřišti skluzavky a žebříky, má snahu zvládnout i těžší rovnovážné činnosti, kterými jsou hopsání či samostatná chůze po kládě. Dokáže napodobit pohyby, které vidí a aktivně se zapojuje do písniček, které jsou doprovázeny pohybem. (Woolfson, 2001)

Jemná motorika

U jemné motoriky dochází taktéž ke zdokonalování. Základ pro jemnou motoriku představuje nervosvalová koordinace ruky a oka. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Poznávání a objevování vzbuzuje u dítěte touhu zkoušet a manipulovat s psacími potřebami. Na začátku jde spíše o pokusy, které přesahují hranici papíru. Kolem dvou a půl let se dítě snaží imitovat čáry prováděny dospělým. Následuje první kruh dle předlohy, či nepřesný křížek podle předem zmíněných instrukcí. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

Thorová (2015) toto období pojmenovala fází asociativního čmárání, kdy je k obrázku připojen symbolický význam. Mezi druhým a třetím rokem se dostavuje fáze kontrolovaného záměrného čmárání. Dítě se dostává do období, kdy si uvědomuje horizontální a vertikální směr čáry, který vede k prvnímu kreslení obrázků ke konci batolecí fáze.

Dochází taktéž k rozvoji manuální zručnosti, díky níž může dítě pociťovat větší pocit samostatnosti. Umí si například vyčistit zuby či si obléci jednoduché oblečení. Další z aktivit, kterou dítě zvládá, je otáčet stránky v knize, aniž by je roztrhlo. Při hře umí postavit věž ze šesti až osmi kostek. (Bacus, 2003)

Hygiena

U dětí raného věku dochází k učení dodržování tělesné čistoty. Dítě přechází z potřeby plen na učení se kontrole udržení svěračů a použití nočníku. Stále se ale dochází k „nehodám“, za které není vhodné děti napomínat. Většinou jde o situace, kdy je dítě zaujaté na hru, nebo v noci. (Langmeier & Krejčířová, 2016) Jedlička (2017) je toho názoru, že při těchto nechtěných situacích je třeba projevit důvěru, pochopení, ale i povzbuzení směřované k dítěti. Pokud dítě dokáže rozpoznat situaci, kdy má potřebu vyměšování a zvládne chvíli vydržet a vykonat svou potřebu do nočníku, dojde k pocitu uspokojení. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Regulovaného vyměšování je dítě schopno tehdy, kdy umí ovládat funkce svěračů, kterými jsou retence (udržet) a eliminace (pustit). (Vágnerová, 2012)

Sebeobsluha

Langmeier a Krejčířová (2006) zmiňují, že se dítě již učí samo oblékat či svlékat. Nazouvá si boty, dokáže si rozepnout bundu a rozepíná i zapíná knoflíky. Zdokonaluje se také ve stolování, kdy už neobrací lžičku a udržuje při konzumaci jídla větší čistotu, než tomu bylo dříve. Na konci batolecího období si dokáže sám umýt ruce, obléká se jen s malou pomocí a dává najevo svou větší samostatnost.

1.2 Kognitivní vývoj

Poznávací procesy se rozvíjí v rámci změny přístupu ke světu, z lepšího chápání reality a z lepší orientace. Lze je tedy označit jako symbolickou expanzi do světa. Dětskou potřebu jistoty a bezpečí uspokojuje okolní svět dítěte. V batolecím věku jsou děti více samostatnější a aktivnější, ať už se jedná o experimentaci s objekty, nebo s jejich reprezentacemi. Ke konci batolecího věku je jistota založena na základě znalosti pravidel fungování okolního světa. Jde o postupné uvědomování řádu proměnlivosti, která je dynamičtější, než byla. Poznávání je pro dítě atraktivní činností. U batolete dochází k odpoutávání vázanosti na zrovna vnímané a manipulované předměty. Významnou

osobností, která se zabývala kognitivním vývojem, je například Piaget s jeho symbolickým a předpojmovým myšlením. (Vágnerová, 2012)

Hra

Je hlavní náplní dne dítěte, proto je její význam velmi podstatný. I když je obdobím hry označováno spíše předškolní období, není tím u dvouletých dětí myšleno neschopnost si hrát. Jeho aktivita je spíše pojmenovaná jako experimentace. Experimentální projev je považován za nalézání předmětu, prohlížení jej či prozkoumávání. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

U dětí raného věku se začíná objevovat paralelní hra. Batole se hry ostatních dětí neúčastní, ale jen z dálky pozoruje a pokouší se o jejich napodobení. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

Na konci druhého roku je stále běžnější asociativní hra, které je součástí spolupráce i soupeřivost. Děti jsou schopny navzájem komunikovat a využít ke hře společnou hračku, ale jejich spolupráce nemá stejný cíl. (Thorová, 2015)

Vágnerová (2012) dále zmiňuje hru na „jako“, u které jsou součástí prvky oddálené nápodoby nějaké činnosti. Batolata ve hře užívají i osobní symboly, které mají omezený význam. Obvykle jsou podobné objektům, které zastupují. Symbolická hra má několik kognitivních funkcí, díky kterým může dítě lépe porozumět jednotlivým souvislostem a vztahům. Dětská mysl úmyslně mění realitu, kdy z věcí je něco jiného, než čím jsou. To především v době, kdy se dítě učí, jaká je realita a jak funguje.

Symbolická hra je v podstatě schopnost uvažovat o hypotetickém světě, do kterého patří například i svět pohádek. (Lilliard et al., 2011)

Součástí symbolické hry je i zastoupení emotivní hodnoty. Umožňuje, aby se dítě vyrovnalo s tlakem vnějšího světa a přizpůsobilo jej svým potřebám. Slouží mu jako prostředek k odstranění napětí, které vzniká při nezvládnuté situaci, které dítě nerozumí a je pro něj nepříjemná, dokonce ohrožující. (Vágnerová, 2012)

Řeč

Základním prostředkem sociálního působení je řeč, díky které dochází k navázání kontaktu s ostatními dětmi. Děti v tomto období nejprve navazují kontakt s dospělými, poté až s jejich vrstevníky. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

V druhé půlce druhého roku dítěte dochází k velkému pokroku. Děti začínají vnímat symbolický význam slov a aktivně jej využívat. Vyhledávají přímo příležitosti, kde mohou aktivně komunikovat. Díky tomu, že se dítě dokáže i primitivně domluvit, dochází i k pokroku v sociální oblasti – dítě se stává autonomním. Stále více přetrvává pasivní slovní zásoba než množství slov, které aktivně využívá. To znamená, že dítě slovům rozumí, ale nevyužívá jej. U dvouletého dítěte můžeme očekávat zhruba 200-300 slov. (Langmeier & Krejčířová 2006)

Slova, která si dítě jako první osvojí, jsou nejčastěji podstatná jména, poté slovesa, některá přídavná jména, a nakonec i zájmena. Do dvou let o sobě dítě mluví ve 3. osobě a až v průběhu třetího roku začíná mluvit v první osobě (já). Je důležité zdůraznit, že každé dítě je jiné. V počátečním vývoji řeči jsou rozdíly tak veliké, že normy jsou jen přibližným ukazatelem. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

Mezi oblíbené činnosti batolat patří hra s řečí. Děti díky ní různým způsobem experimentují a tím ji rozvíjejí. (Vágnerová, 2012)

Pro správný vývoj řeči je velmi důležité, aby s dítětem rodiče od nejtělejšího věku často mluvili, povídali si s ním, četli a zpívali mu. Velmi k tomu napomáhají různé knihy, nebo leporela. Je také velmi důležitý správný mluvní vzor. (Splavcová, Kropáčková, 2016)

Dítě má radost, když mu někdo knihy předčítá, může si prohlížet obrázky, otáčet stránky, nebo napodobovat zvuky zvířat, nebo postav. (Allen & Marotz, 2002)

Paměť a pozornost

Pro dvouleté děti je těžké udržet u aktivit delší pozornost. Nejčastějším jevem je neustálá změna činností od jedné k druhé. (Splavcová, Kropáčková, 2016)

V období druhého a třetího roku dítěte se začíná rozvíjet orientace pozornosti a velmi pomalu také schopnost odolat vnějším rušivým vlivům. K tomu dochází díky zrání jednotlivých oblastí mozku. Od dvou do tří let se zdokonaluje regulace zaměření

pozornosti. Dítě se začíná zaměřovat na to, co chce, i když jen po docela krátký časový úsek. Velmi zajímavým rozvojem prochází takzvané sdílení pozornosti s jiným člověkem. Dítě si uvědomuje, co ostatní lidé dělají, proč to dělají, a jaké mají úmysly. V batolecím věku se tato schopnost rozvíjí ve spojení s vývojem jazykových schopností a dětského uvažování. (Vágnerová, 2012)

Zránění mozku dítěte je neodmyslitelně spojeno s rozvojem paměti. Zdokonalování paměťových schopností v batolecím věku se projevuje účinnějším a rychlejším zpracováním vstupních informací, protažením délky jejich uchování, ale i rozdílným způsobem jejich vybavování a ukládání. (Vágnerová, 2012)

Díky neschopnosti orientace v čase převládá stále krátkodobá paměť. Je tedy velmi důležité s dětmi činnosti opakovat. Mezi oblíbené patří krátké písničky, nebo říkanky doplněné pohybem, díky kterému si danou písničku či básničku lépe zapamatují. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Dochází k vývoji implicitní paměti. Implicitní paměť uchovává dovednosti a potvrzuje schopnost oddálené nápodoby, která je u dítěte již na počátku batolecího období. Vývoj probíhá i u explicitní paměti, jejíž úkolem je schopnost zapamatovat si poznatky, které můžeme slovně popsat, a které zlepšujeme s rozvojem symbolického uvažování. Explicitní epizodická paměť se v batolecím období týká hlavně každodenních událostí, které se opakují stále dokola. (Vágnerová, 2012)

Díky infantilní amnézii si dvouleté děti zachovávají jen málo trvalých vzpomínek. Důvodem je nedostatek rozvoje v dětském chápání a fyziologická nezralost určitých částí mozku. (Vágnerová, 2012)

Myšlení, představivost a fantazie

Piaget (2010) potvrzuje, že rozvoj myšlení úzce souvisí s řečí. S rozvojem řečových dovedností dochází k vývoji konkrétního myšlení. Děti si utváří představy na základě minulých zkušeností. Dokážou si představit konkrétní činnost, i když ji v ten okamžik neprovádí, což je typickým znakem předpojmového myšlení.

Toto období je charakterizováno odpoutáním se z omezující vázanosti na momentálně vnímaný objekt. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Při myšlení se v představách vyskytuje „aha-zážitek“, který je definován jako náhlé porozumění situace. Potřebnou věc, kterou využívá při hře, nahrazuje jinou, pro nás nesrozumitelnou. Základem symbolické hry je její odhalení. (Říčan, 2014)

Fantazii i představivost dokáže dítě využít i v symbolické hře, při které manipuluje s něčím jiným než jenom s konkrétním předmětem. Můžeme se setkat i s projevem strachu, který se vytváří na základě určitých představ. Většinou je to reakce na nějakou negativní zkušenost, kterou si dítě zažilo. Proto je v tomto období nevhodné vystavovat děti stresu z neznáma, nejistoty či ohrožení. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

1.3 Psychosociální a emoční vývoj dítěte

Sebepojetí dítěte

Sociální začlenění, emocionální vyspělost a hodnocení dospělých závisí na správné tvorbě sebeuvědomování si sebe sama. (Grůzová & Syslová, 2015) Rozvoj sebepojetí vede ke spojení se s ostatními a k vlastní jedinečnosti. Jeho vývoj závisí i na vztahu s ostatními lidmi, kterými jsou zejména rodiče a ostatní členové rodiny, ale i osoby, s kterými se setkává v mateřské škole. (Vágnerová, 2012)

Snaha prosadit své potřeby a touhy se vyskytuje mezi rokem a půl až dvou a půl lety. Je jednou z prvních, kdy je snahou dítěte osamostatnění se od vlivu rodičů. Dítě o sobě začíná hovořit v první osobě jednotného čísla a je značně egocentrické. (Koťátková, 2014)

K uvědomění si sebe samotného je důležité i uvědomění své role v rodinném prostředí. Genderová identita taktéž prochází vývojem. Mezi vnímání dívek a chlapců jsou značné rozdíly. U chlapců se očekává větší síla a bojovnost, od dívek citlivost či jemnost. (Vágnerová, 2012)

Emoce

V počátcích batolecího období je dítě stále velmi závislé na matce, nebo na někom dospělém z rodiny. I krátkodobé odloučení často vyvolá velmi silnou separační reakci. Tyto stavy bychom měli brát jako přirozené. Je to odpověď, že se dítě dobře vyvíjí a má kladný vztah ke své matce. Kdyby tato reakce nenastala, je to spíše podezřelou informací, že je něco v nepořádku. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

Prožívání emocí u dětí batolecího věku má své typické znaky. U dítěte probíhá rozvoj sebeuvědomování a také potřeba sebeprosazení, což vede k různým afektivním projevům. Batolata lehce reagují vztekem a hněvem na aktuální frustraci, kterou prochází. Na rozhodnutí matky, nebo jiného dospělého umí vztekle protestovat. Jejich reakce na překážku, která jim brání dosáhnout toho, co chtějí je až zlostná. Takový projev signalizuje málo rozvinutou schopnost ovládat své vlastní emoce. (Vágnerová, 2012)

Lagmeier a Krejčířová (2006) označují toto období fází vzdoru a negativismu. Dítě chce být více samostatné, což vede k uvědomování si sebe samotného jako autonomního jedince. Vzdorovitost patří též k vývoji dítěte, které se snaží získat svou autonomii a setkává se s překážkami, které souvisí s jeho nevyspělostí i hranicemi, které mu musí pokládat dospělí.

Dětský vzdor souvisí s příčinami, které jsou projevem tělesných a rostoucích možností a snahy je využívat. Sporadické záchvaty vzteku jsou v tomto období běžné, kdy temperament dítěte ukazuje jejich intenzitu. (Blatný, 2016)

V tomto období se objevují pocity studu. V této souvislosti se můžeme setkat i s projevem lítosti, napětí, nebo smutku u situací, kdy se dítě snaží danou situaci zachránit. U batolat můžeme pozorovat i strach, který se projevuje jako reakce na vytvoření představ. Strach souvisí s pocitem nejistoty, které se vážou k novým a neznámým věcem. Vzestup sebeuvědomování a zkoušení limitů svých vlastních možností je propojeno s rozvojem sebehodnotících emocí. Pokud dávají dospělí dítěti najevo, že jsou s ním nespokojeni, dítě prožívá pocit zahanbení. Naopak když se jim něco povede, jejich reakce projevuje pýchu a hrdost na své schopnosti. (Vágnerová, 2012)

Mezi druhým a třetím rokem dochází ke zvyšování schopnosti prožívat rozdílné situace jinak a diferencovaněji reagovat na emoční projevy ostatních lidí. V každém období má určitá emoce specifický význam. I v batolecím období mají určité emoce větší význam než jiné. Důvodem je vztah k určitým vývojovým procesům. Batolecí věk je podle Eriksona rozhodující i pro rozvoj rovnováhy mezi nenávisí a láskou, snahou spolupracovat s negativistickým odmítáním čehokoliv. Důležité je také udržet v rovnováze emoční prožitky, jako je soucit, vztek, stud a zahanbení, které jsou pro toto období důležité a které se vztahují buď k jiným lidem, či sobě samému. (Stuchlíková, 2002)

Batolata dovedou cítit prožitky jiného člověka, ovšem nedovedou oddělit emoce ostatních lidí od svých prožitků. Umějí rozpoznat emoční ladění rodičů a na základě toho přizpůsobit své chování. Batolata se rozpláčou, když pláčou ostatní a smějí se, když se na ně někdo usmívá. Rodiče, kteří vedou dítě k uvědomování si a rozlišování vlastních emocí mu pomáhají rozvíjet empatické schopnosti. V období mezi druhým a třetím rokem se batolata umějí vcítit do různých emočních vztahů, i když se jedinec snaží nedávat své pocity najevo. (Vágnerová, 2012)

V batolecím období se mění vztah k lidem. Projevuje se to jak ve změně vztahových emocí, tak i u různých situačních emočních reakcí. Na počátku druhého roku mizí strach a obavy z neznámých lidí. Dítě se ve dvou letech cizích lidí nebojí, hlavně pokud je s ním někdo, koho dítě zná. Separáční úzkost na počátku tohoto období narůstá. Avšak na konci druhého roku postupně klesá a ve třech letech se nemusí objevit vůbec. V období batolete se můžeme setkat i s žárlivostí na jinou osobu, a to zejména sourozence. Dochází k projevu prosociálního chování, kdy dítě umí projevit radost z kontaktu s lidmi, ale i soucit. (Vágnerová, 2012)

1.4 Sociální vývoj

Po dosažení druhého roku věku dítěte, je už ve všech oblastech tvorem společenským. Hraje si zatím spíše vedle ostatních dětí, než s nimi a začíná se ve společnosti stejně starých dětí cítit příjemně. Napodobuje hry ostatních dětí a mnohem lépe s nimi komunikuje. Ví, jak dospělým může udělat radost, rozzlobit je, či si získat pozornost. Umí adekvátně formulovat svůj souhlas i nesouhlas, nálady i emoce. Společnost dospělých je pro dítě stále velmi atraktivní. Chce pomáhat s domácími pracemi, či se zapojovat do jejich aktivit. Kolem dvou a půl let začíná dítě jednoduchým způsobem organizovat hru. Vytvářejí se skupinky po dvou, až třech dětech, a každé z nich se snaží o vedoucí pozici, aby mohlo ostatní vést. (Bacus, 2003)

Podle Langmeiera a Krejčířové (2006) začíná většina dětí kolem druhého roku navazovat vztahy s vrstevníky. Nejprve probíhá krátká výměna pozornosti, hádání se o hračky, ale i naopak půjčení hraček jinému dítěti či pokus o jeho utišení. Batolecí období je velmi důležité pro rozvoj prosociálního chování. Dítě pomáhá druhým, utěšuje druhého při nepohodě a snaží se dělat radost ostatním. Uvědomuje si, že ostatní mohou cítit, vidět a chtít to, co cítí, vidí, nebo chce ono samo, ale také to, že mohou mít více informací, než

má ono samo. Po druhém roce již dítě ví, že vnímání závisí na prostoru, odkud dění pozoruje a umí splnit i jednoduché pokyny.

Vágnerová (2012) zmiňuje, že jsou batolata ochotná pomáhat svým rodičům, starostlivost se objevuje i při hře. Prosociální reakce jsou běžnější u dětí, které mají s takovým chováním zkušenosti a mohly je ve svém okolí vidět.

2 SOCIALIZACE DÍTĚTE

Kolář (2012) vysvětluje socializaci jako celoživotní proces, kdy jedinec získává určité poznatky, formy chování a jednání, kulturu, vzory, díky čemu se postupně začleňuje do společnosti.

Helus (2011) definuje socializaci jako proces, kdy se jedinec začleňuje do vztahu s lidmi, do společnosti, do sociálních skupin a do sociokulturního systému.

Navazování nových vztahů a osamostatňování se je dáno rozvojem několika kompetencí, které dítěti dávají možnost osvojit si základní normy chování, zvládat lépe komunikaci a rozpoznat různé sociální role, tedy i ty jeho vlastní. Zkušenosti a potřebná úroveň poznávacích procesů řeči připravuje dítě k dalšímu socializačnímu vývoji. Vyrovnanost a citová zralost patří k požadavkům adekvátní socializaci. Nejdůležitější část socializačního vývoje probíhá v rodině. U batolete se rozvíjejí kontakty a vztahy s dalšími lidmi, které mu poskytují nové zkušenosti. Rodiče jsou těmi, kteří nejvíce ovlivňují socializační rozvoj batolete. Jsou pro dítě oporou, mají na něj i určité požadavky a poskytují mu možnost pozorovat, jak se v různých situacích chovají oni sami. Dítě si v tomto období uvědomuje rodinnou identitu, díky rozvíjení sociální příslušnosti jako části sebepojetí. Ohraničené rodinné společenství je pro dítě velmi zásadní. Má zde potřebnou jistotu, učí se různým sociálním dovednostem a když je dostatečně připraveno, může rozšířit své sociální území, aniž by zažívalo nejistotu. Velmi důležité je i teritorium domova, kde to dobře zná a cítí se bezpečně. Rozvíjí se zde vztah s nejbližšími lidmi, který dosahuje žádoucí stupeň intimity a je proto odlišný od jiných. Batolata rozlišují lidi dle úrovně jejich blízkosti, věku a pohlaví. Mění se i chování k lidem, které dítě nezná, nebojí se jich. (Vágnerová, 2012)

2.1 Rodina

Rodina je dle Vágnerové (2012) nejdůležitější sociální skupinou, která zásadně ovlivňuje psychický vývoj dítěte.

Vztah s matkou

V batolecím období zůstává dítě silně závislé na matce, či na jiných dospělých z členů rodiny. I krátké odloučení může vyvolat separační reakci, podobnou jako na konci prvního roku. Mnohdy je to ještě nápadnější, jelikož dítě již vlastní mnohem více

výrazových prostředků. Bowlby a Robertson popsali typické separační reakce dětí, které byly poprvé za svůj život odloučené od matky:

1. Protest – Dítě volá a křičí na matku. Díky předchozím zkušenostem čeká na její příchod, poté co ji bude stále volat.

2. Zoufalství – Dítě ubírá na intenzitě svého křiku. Postupně v dítěti mizí naděje, že matka přijde. Odmítá navázat kontakt s ostatními lidmi, kteří mu chtějí pomoci. Typická poloha je hlava zabořená do polštáře, kterou dává najevo svůj nezájem o okolní svět.

3. Odpoutání od matky – Dítě postupně potlačuje své city k matce a je schopno připoutat se k jiné dospělé osobě. Není tomu tak vždy, někdy se upoutává spíše na věci. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

Dle Vágnerové (2012) probíhá separační proces pomalu a nesmí být spojován se sociální nepohodou, která by zvyšovala nejistotu a fixovala vazbu na mateřskou osobu jako lepší variantu. Separaci je možno provádět až tehdy, když dítě ví, že jejich vazba s matkou je spolehlivá a jistá.

Separace má aktivní a pasivní formu. U aktivní separace závisí jen na dítěti samotném. Vzdaluje se od matky na takovou vzdálenost a dobu, jakou považuje za únosnou. Pokud by se dítě cítilo nepříznivě, může se kdykoliv vrátit zpět. Pasivní separace není závislá na vůli dítěte. Dítě je odloučeno od matky někým jiným a situaci nemůže ovlivnit, i když se o to pokouší. Přibližně do tří let reagují protestem na nedobrovolné odloučení od matky. Chtějí přivolat zpět matku a zbavit se cizího člověka. Odpoutání je významnou vývojovou hranicí, ale může nastat pouze tehdy, jestliže dítě mělo možnost vytvořit si spolehlivou citovou vazbu. (Vágnerová, 2012)

Vztah s otcem

V počátečním věku dítěte je matka více starostlivější osobou než otec. Role otce nemá ani ve vztahu k batoleti detailněji vymezenou náplň, která by byla dána společensky, nebo biologicky. Proto se styl rodičovského chování matky a otce do jisté míry liší, i když otec dokáže nabídnout stejné kompetence jako matka. Často s nimi netráví tolik času jako matka, ale může se dítěti věnovat intenzivněji v jiných činnostech, než je základní péče o dítě. Otcové přinášejí nové nápady a podněty, díky kterým jim děti mohou rozumět jako zdroj zábavy či vzrušení. Oproti matkám jsou otcové ti, kteří volí při hře

spíše hračky sportovního a technického typu. Otcové vedou dítě k výkonu, dosažení určitých kompetencí a kladou důraz na dodržování řádu. Také u dítěte podporují schopnost přijmout chybu, osamostatnit se a umět prokázat svou odvahu. Oproti matce se otec ke svým dětem různého pohlaví chová více selektivněji, což způsobuje větší podporu jejich genderové identity. (Vágnerová, 2012)

Vztah se sourozenci

Za sourozence je označen ten, který má alespoň jednoho rodiče společného. Každodenní kontakt mezi sourozenci způsobuje intenzivní emoční interakci, a to buď pozitivní, negativní či ambivalentní. Dítě se učí prosazovat jiný názor, zvládat emoce a vyjádřit nesouhlas. Vztah mezi sourozenci může být láskyplný, ale zároveň si mohou ubližovat, či mezi sebou soupeřit. (Thorová, 2015)

Sourozenci mohou být těmi, kteří dítěti zprostředkují jinou možnost zdroje sociální zkušenosti. Děti s nimi obvykle tráví více času než s dospělými. Děti, které jsou narozeny jako prvorozené, mohou pochopit narození mladšího sourozence jako událost, která je může ohrozit a způsobit tak žárlivost. (Vágnerová, 2012)

Podle Langmeiera a Krejčířové (2006) je tato reakce většinou krátká, nebo je postupem času nahrazena kladnější interakcí.

Péče o mladší dítě může u staršího sourozence způsobit pocity, že už mu okolí nedává lásky tolik, jako tomu bylo doposud. Batolata nejsou ještě natolik zralá, aby se dokázala vyrovnat s takovou frustrací a akceptovat novou roli. Pocit nedostatku lásky, omezení práv a bezmocnosti způsobuje rivalitu k sourozenci. Starší děti někdy reagují tím, že se začnou chovat jako jejich mladší sourozenci, což vede k regresi dítěte. Snaží se upoutat pozornost rodičů svým chováním a vyžadují více pozornosti. Chtějí se ujistit, že rodičovská láska není ohrožena konkurencí. U starších batolat můžeme pozorovat, jak se snaží o sourozence starat jako jejich rodiče. Nadřazená role, která je pro dítě vzácná, je pro ně jedna z prvních možností, jak si ji zkusit. Batolecí egocentrismus je také důležitým aspektem, kdy dítě není ještě natolik zralé, aby pochopilo potřeby kojence. Je pro něj důležitější jeho vlastní uspokojení. Starší sourozenec je pro dítě atraktivním modelem. Batole chápe jeho projevy lépe, než projevy dospělých a jeho motivací je dosažení stejné úrovně, jako jeho starší sourozenec. (Vágnerová, 2012)

2.2 Vrstevnícká skupina

Vágnerová (2012) zmiňuje, že vrstevnícká skupina je důležitým zdrojem zkušeností. Dítě potřebuje být vrstevníckou skupinou přijato. Aby bylo uznáváno, je schopné naučit se vše, co je důležité. Pokud dojde k tomu, že dítě přijato není a není schopno se přizpůsobit požadavkům vrstevníků, bude docházet k nepříznivým reakcím ostatních a může to ovlivnit i vývoj jeho osobnosti.

Z počátku je u batolete vztah k vrstevníkům málo diferencovaný. Důležité jsou zkušenosti dítěte se sourozenci, jelikož se přenášejí i na vztahy k cizím dětem. Jde hlavně o vztahy, které se ukazují při hře. Nejdříve jsou dle batolat akceptováni vrstevníci jako hračky, nebo jiné předměty. Postupem času, kdy dítě nabírá nové zkušenosti, začne mít hra větší přitažlivost a děti jí dávají přednost než před hrou s dospělými. Významným projevem, který se objevuje v batolecím věku je paralelní hra. Děti ještě neumí spolupracovat, a proto si většinou hrají vedle sebe. Společné hře s vrstevníky usnadňuje přítomnost matky, kdy si díky její asistenci dokážou hrát děti déle a jsou ve větším kontaktu. Díky kontaktu s vrstevníky dochází k získávání alternativních zkušeností. (Vágnerová, 2012)

Místem, kde se nejčastěji setkávají děti se svými vrstevníky, jsou veřejné prostory. Na hřišti, v parku či v obchodech se jedná spíše o náhodná setkání. Vztah mezi dítětem a jeho vrstevníkem závisí na zkušenostech každého jedince, kdy se jedná o zkušenosti se sourozenci či děti, se kterými se vídá častěji. (Opravilová, 2016)

3 DVOULETÉ DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Zákon č.178/2016 Sb. informuje o předškolním vzdělávání, které je organizováno pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však od 2 let. (Informační materiál ke vzdělávání dětí od dvou do tří let, 2017) Je však nutné brát ohled na specifika, které souvisejí s úrovní, které dítě dosáhlo, a to v každé oblasti vývoje dítěte. (RVP PV,2018)

3.1 Podmínky vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2018) (dále jen RVP PV) definuje klíčové požadavky, pravidla a podmínky pro institucionální vzdělávání dětí v předškolním věku, tedy od tří do šesti (sedmi) let. Předškolní vzdělávání nabízí i možnost vzdělávání dětí dvouletých. Pokud se však v mateřské škole vzdělávají děti ve věku od dvou do tří let, je potřeba zajistit podmínky, které souvisí s vývojovými specifiky, individuálními potřebami, zájmy a možnostmi takto starých dětí. Oproti tříletému dítěti potřebují dvouleté děti jiné či intenzivnější potřeby než děti starší.

Dle § 2 vyhlášky 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání se třída mateřské školy naplňuje do počtu 24 dětí. Pokud však zřizovatel udělí výjimku, je možné přijmout až 28 dětí. (§23 školského zákona) Pokud jsou však do mateřské školy přijímány děti dvouleté, nelze tohoto maximálního počtu dosáhnout. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Přijímání dvouletých dětí do mateřské školy není povinné, rozhodnutí závisí pouze na řediteli. Jestliže se ředitel mateřské školy rozhodne přijmout dvouleté děti do mateřské školy, měla by předem uvažovat nad nynějšími podmínkami s ohledem na to, jestli budou dvouleté děti zařazovány do věkově smíšených či stejnorodých tříd, tedy zda bude zřizovat samostatnou třídu dvouletých dětí, nebo budě dvouleté děti „integrovat“ do věkově smíšené třídy. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Věcné podmínky

U věcných podmínek je nutné, aby splňovaly nároky důležité pro bezpečnost dětí ve věku od dvou do tří let. Je potřeba uvědomit si vhodnost hraček, vybavení a didaktických pomůcek, které se ve třídě nachází. Nemusí docházet k vyřazování hraček ani ke zřízení prostoru, který by byl určen jen pro nejmladší děti. Postačí jen rozšíření sortimentu vybavení, který bude pro děti mladší tří let vhodný. (Materiál ke vzdělávání dětí od 2 do 3 let, 2017)

Nejmenší děti potřebují zdokonalovat hrubou motoriku, pro kterou je klíčový prostor, který je přehledný a dochází v něm ke zdokonalování koordinace pohybu a orientaci v prostoru. Nebezpečím pro děti mladší tří let jsou drobné předměty, které mohou vdechnout. Naopak je vhodné doplnit hračky dostatečným množstvím větších aut, kočárků, či odrážedel, které u dítěte podněcují pohybovou aktivitu. Třída by měla vlastnit dostatek dětských knih a leporel, které podporují čtenářskou pregramotnost. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Hračky pro dvouleté děti by měly být umístěny v prostoru, kde jsou dobře viditelné a mohou si je samostatně brát. (RVP PV, 2018)

Pokud se jedná o homogenní třídu s nejmladšími dětmi, je vhodné volit skříňky, které jsou zavřené a dobře zabezpečené. Hračky, které se denně využívají by měly být obměňovány, ale ne všechny najednou. Je třeba nechat i některé hračky, které děti znají. U heterogenní skupiny je potřeba najít kompromis, aby prostředí bylo příjemné pro všechny. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Hygienické podmínky

Rozdíly v udržování hygieny jsou mezi dětmi dvouletými a tříletými znatelné. Freud toto období nazval jako anální stádium, ve kterém je podstatou nácvik udržování čistoty. Pokud mají děti pleny, je nutné určit vyhrazený prostor, který se bude nacházet v dosahu. Pleny na jedno použití nejsou bezpečným odpadem. Proto je nutné mít samostatný koš s uzavíratelným víkem, kam se pleny budou vyhazovat. Toalety můžeme doplnit nočníky, díky kterým dáme dětem možnost volby. (Splavcová & Kropáčková, 2016) Je potřebné zajistit jejich odpovídající umístění, dezinfekci a mytí. Dále je potřeba umyvárnu dovybavit stolem na přebalování, který bude splňovat podmínky intimity dětí, které je nutné dodržet při přebalování. (Informační materiál ke vzdělávání dětí od dvou do tří let, 2017).

Pokud je součástí mateřské školy sprchový kout, je vhodné, aby třída dětí mladších tří let byla umístěna v jeho blízkosti. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Rodiče dvouletých dětí by měli mateřskou školu vybavit dostatečným oblečením pro své děti. Během dne se mohou vyskytnout různé situace, při kterých bude nutné dítě převléknout. Děti raného věku se častěji polijí, potřísní u jídla a pití, šlápnou do kaluže,

nebo upadnou. Aby mateřská škola vlastnila dostatek náhradního oblečení, je dobré požádat rodiče o spolupráci. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Životospráva

U dětí raného věku je potřeba upravit denní režim tak, aby byly jejich individuální potřeby naplňovány. Dvouleté děti potřebují mnohem více spánku než děti starší. Je tedy potřeba přizpůsobit režim dne tak, aby potřeby dítěte byly uspokojeny. Je důležité počítat s tím, že nevydrží u jedné činnosti tak dlouho jako starší děti, rychleji se unaví a potřebují více času. U dětí raného věku nestačí mít tekutiny k dispozici, je potřeba dětem tekutiny pravidelně nabízet. To souvisí i s potřebou vyměšování, na kterou je potřeba děti také upozorňovat. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Dle vyhlášky č.107/2005 Sb., o školním stravování je školní stravování řízeno určitými výživovými normami a rozmezím finančních limitů, které jsou určeny k nákupu potravin.

U dvouletých dětí je stravování možné na úrovni norem pro děti v mateřské škole. (Splavcová & Kropáčková, 2016). Dieta pro děti raného věku, která se dříve využívala v jeslích je charakterizována vyšším podílem mléčných výrobků a masa. V popředí je i vyšší podíl zeleniny a ovoce. (Doberský, 1968)

Do jídelníčku, který je určen pro dvouleté děti nezařazujeme mák, ořechy a celozrnné pečivo. Trávicí systém dvouletých dětí není uzpůsobený pro zpracování celozrnného pečiva. Může způsobovat zažívací potíže. Základy sebeobsluhy se mnohdy děti raného věku učí až v mateřské škole, proto je potřeba počítat s tím, že se děti během jídla budou krmit či dokrmovat. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Psychosociální podmínky

Pro dvouleté dítě je mateřská škola zpravidla první institucí, kde dochází k prvnímu styku s vrstevníky a vzděláváním. Při adaptaci dítěte je důležité propojení režimu mateřské školy s režimem v rodinném prostředí. Je důležité, aby se dítě v prostředí mateřské školy cítilo dobře a bezpečně. Hlavní zásadou je však aktivní budování vztahů a partnerství s rodinou.

V předškolním období je důležité vytvářet celoživotní návyky, respektovat normy a pravidla. Dvouleté dítě je připraveno přijímat a rozeznávat tyto aspekty. Potřebou dítěte raného věku je stálý režim, více individuální péče, více prostoru k relaxaci během

dne a jednoduchá pravidla, která určí hranice jeho jednání. (Informační materiál ke vzdělávání dětí od dvou do tří let, 2017)

Organizace

U činností, které učitelka připravuje, nesmí být zapomenuto na fakt, že děti raného věku nedokáží samy vyhledat hru. Pedagog musí dítěti nabízet podněty ke hře a ukazovat různé možnosti. Zatímco v běžné třídě se činnosti mohou provádět skupinově, u dětí mladší 3 let jsou aktivity většinou realizovány individuálně či ve dvojicích, a to zejména u tvořivých aktivit. Dále musí učitelka počítat s tím, že takto malé děti vyžadují více času u provedení činností a neudrží dlouho pozornost. Není vhodné takto malé děti přehlcovat aktivitami a spíše dát větší prostor pro klid. Spojování tříd není pro tyto děti vhodné, proto by mělo být maximálně omezeno. Čas, kdy dítě přichází do mateřské školy by měl být do osmi hodin. Pokud však rodiče dětí mladších tří let dochází do zaměstnání od pozdějších hodin, není nutné vyžadovat příchod do osmé hodiny. Samovolné probouzení v pozdějších hodinách a zkrácení pobytu v mateřské škole, může pro rodiče i dítě znamenat ráno bez nervozity a shonu. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Řízení mateřské školy, personální a pedagogické zajištění

Řízení mateřské školy není oproti institucím, které dvouleté děti nepřijímají o moc rozdílné. Ředitel musí brát na vědomí rozdíly v potřebách dětí, poskytnout odlišný denní režim, a také pomoci s nastavením spolupráce s rodiči. Dále musí znát důležité aspekty, které se týkají vzdělávání dvouletých dětí. Dobrá orientace v sociologii, psychologii, pediatrii a předškolní pedagogiky je nutností. Potřebou je i dbát na odbornou způsobilost pedagogů. Vzdělávání dětí předškolního věku by mělo být uskutečňováno v kvalitním výchovném prostředí, ve kterém musí pedagogové splňovat nejvyšší stupeň kvalifikačních a lidských předpokladů. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Pro pedagogy, kteří se podílí na vzdělání dvouletých dětí je prioritou úzká spolupráce s rodinou a vytvoření podmínek, které zajišťují organickou provázanost režimu dítěte raného věku v rodině i v mateřské škole. Dále individuální podpora aktivity dětí, zvědavosti a objevování. Je potřeba dát pozor, aby děti nebyly přetěžovány a psychicky ani fyzicky nepoškozeny. Dále by měl pedagog u dítěte vybudovat pevné základy pro

osamostatnění v oblasti sebeobsluhy a socializace. Všechny tyto priority by měly mít učitelky, které se podílí na vzdělávání dvouletých dětí. (Kropáčková, 2015)

Pedagog, který se podílí na vzdělávání dětí raného věku musí mít dostatek znalostí z předškolní pedagogiky, vývojové psychologie a dalších oborů, které se o dvouleté děti zajímají. Musí správně přizpůsobit činnosti a režim potřebám dětí a zvolit vhodné formy a metody práce. Součástí kolektivu mateřské školy je i personál s nepedagogickým vzděláním, který má taktéž vliv na průběh vzdělávacího procesu. Díky zapojení provozních zaměstnanců do chodu a organizace třídy je jejich podíl na vzdělávání dvouletých dětí výrazný. Jejich pomoc při stolování, hygieně, oblékání a ukládání dětí k odpočinku je velmi významná. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Spoluúčast rodičů

U dětí ve věku dvou až tří let je spolupráce rodičů s mateřskou školou nezbytná. Umístění dítěte do mateřské školy je pro rodiče pomoc jak v rodinném, tak pracovním životě. I přesto, že dítě mladší tří let dochází do mateřské školy, kde tráví část dne, rodinné prostředí je pro něj stále podstatné. K vybudování funkční spolupráce mezi školou a rodinou je vstřícný a důvěryhodný vztah mezi personálem školy, rodiči a dítětem. (Informační materiál ke vzdělávání dětí od dvou do tří let, 2017)

3.2 Kritéria přijetí dvouletých dětí do mateřské školy

Mateřská škola přijímá pouze děti podrobené stanoveným pravidelným očkováním, které je v České republice povinné. Součástí je doklad, který ukazuje, že je proti nákaze imunní, či že se očkování nemůže podrobit z důvodu trvalé kontraindikace. (§ 34 odst. 5 školského zákona a § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů)

Každé přijaté dítě do mateřské školy musí být schopno plnit podmínky, které stanovuje RVP PV a ŠVP dané mateřské školy. Mezi kritéria pro přijetí dvouletého dítěte zařazují některé mateřské školy i požadavky, které se týkají hlavně samostatnosti v sebeobsluze, konkrétně používání plen. U dvouletých dětí je přitom používání plen zcela fyziologickým jevem a ve vzdělávání mu nijak nebrání. Aby byly naplněny hlavní principy v RVP PV, kdy je úkolem školy umožnit vzdělání a rozvoj každého dítěte, je důležité brát ohled na počet

děti ve třídě a v souvislosti s přijímáním dětí raného věku snížit počet dětí na jednoho pedagoga. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Ředitel mateřské školy stanoví po dohodě se zřizovatelem kritéria pro přijetí. Zákon nařizuje přijetí dětí v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Mezi další kritéria může patřit věk dítěte, trvalý pobyt v obci, která mateřskou školu zřizuje a sourozenec, který instituci již navštěvuje. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

3.3 Přínosy a rizika dvouletých dětí v MŠ

Začlenění dvouletého dítěte do mateřské školy může poskytnout dítěti, rodičům, či mateřské škole přínosy, ale i určitá rizika. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Přínosy a rizika pro dítě

Přínosy

Díky kvalifikovanému personálu mateřské školy a přesně vypracovanému vzdělávacímu plánu, který se sestavuje na základě RVP PV je zajištěn rozvoj ve všech oblastech dítěte.

Mateřská škola dává dítěti možnost navázat nové sociální vztahy, které se posilují při skupinových aktivitách. Díky bohatému množství didaktických pomůcek, hraček a všelijakých materiálů, dochází k poznávání nových aktivit, které si doma zkusit nemůžou.

Dítě je vedeno k velké míře samostatnosti, díky které si osvojuje dovednosti, a to především v sebeobsluze. Motivace starších dětí, kteří činnosti zvládají samostatně vede k lepšímu výkonu dítěte. Pro dítě je významné prožití pocitu, že „to zvládne sám“.

Režim, který je v mateřské škole nastavený naplňuje u dítěte jednu ze základních potřeb, kterými jsou stálost a pravidelnost. Dítěti pravidelný režim prospívá a mateřská škola tuto potřebu splňuje ve velké míře. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Rizika

Určit vhodnou dobu pro nástup dítěte do mateřské školy nelze odhadnout. Zralost každého dítěte je individuální. Problémy s adaptací může mít jak dítě dvouleté, tak čtyřleté. Je tedy nutné, aby dítě dostalo dostatek času k přizpůsobení v novém prostředí. Na začátku docházky do mateřské školy by rodiče měli dbát na to, aby dítě netrávilo v mateřské škole více než osm hodin denně.

Dvouleté dítě může být při nástupu do mateřské školy nadměru přetěžováno při začlenění dítěte do skupiny, kde jsou starší děti. Proto by učitelka měla upravit svůj denní program tak, aby byl vhodný i pro nejmenší děti.

Nejistota, která se může u dítěte projevit, je nepřehledné prostředí. Bezpečný prostor je pro něj prozatím nejistý. I z otevřených rozsáhlých prostorů může dítě cítit nebezpečí. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Přínosy a rizika pro rodiče

Přínosy

Díky kvalifikovanému personálu a přísným normám, které jsou sledovány příslušnými kontrolními orgány dochází ke kvalitní péči. Různé nejasnosti ohledně vývoje a výchovy dítěte mohou rodiče směřovat k učitelům. Mateřská škola má k dispozici různé kontakty z řad logopedů, psychologů a jiných odborníků, které může rodičům poskytnout. Pokud učitel upozoruje u dítěte určité aspekty, které vyžadují kooperaci rodiny, školy a jiných odborníkem, může pedagog rodiče kontaktovat a upozornit je.

Mateřská škola nabízí výživově hodnotné potraviny, pestrost a rozmanitost stravy a snaží se zachovávat pravidelnost nabízení pokrmů. Pitný režim je dětem aktivně během celého dne nabízen. Standart školního stravování je zachováván na vysoké úrovni. Pedagog děti vede k základům kultury stolování. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Rizika

Imunita dvouletého dítěte ještě není dostatečně rozvinuta, což může vést k časté absenci dítěte v mateřské škole. Pokud dítě nenavštěvuje mateřskou školu pravidelně, dochází k prodloužení adaptace dítěte na nové prostředí, na které si musí opakovaně zvykat. Nové prostředí, do kterého dítě nastoupí, je psychicky náročné jak pro dítě, tak pro rodiče. Rizika, která mohou u dítěte nastat, si většinou rodiče uvědomují, ovšem nečekají, že i oni sami mohou na své potíže narazit. V případě, že se dítě upne k některé z paní učitelek a oblíbí si ji, může na tuto situace reagovat rodič žárlivostí. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

Přínosy a rizika pro mateřskou školu

Přínosy

Pokud mateřská škola přijímá dvouleté děti, zvyšuje si tím svou prestiž a pole vlastní

působnosti. Zařazování dvouletých dětí do mateřských škol může být podnětem pro další edukaci pedagogických pracovníků. Nové zkušenosti můžou vést k vyšší kvalitě služeb.

Partnerský vztah mezi rodinou a školou vede k fungující spolupráci. V průběhu vzdělávání dítěte z ní budou obě dvě strany čerpat nejen uspokojení a radost z dobře odvedené práce.

Pro každou mateřskou školu je důležité zaplnit veškerou kapacitu tříd. V případě, že k tomu nedojde, dochází k přijímání mladších dětí, které zamezí případnému rušení tříd. Pro mateřskou školu znamená každé dítě finanční prostředky.

Rizika

Riziko, které se může v mateřské škole objevit, je nepřipravené prostředí. Mateřská škola má povinnost při přijímání dvouletých dětí přizpůsobit prostředí mateřské školy dle požadavků. Největším rizikem mohou tedy být nedostatečné úpravy podmínek vzdělávání, a to především velký počet dětí ve třídě, či nedostatek personálu. Péči o dvouleté děti v mateřské škole může pomoci chůva, která vlastní akreditovaný kurz MŠMT. Díky přítomnosti chůvy jde lépe organizovat aktivity tak, aby byly vhodné jak pro ty nejmenší, tak i pro nejstarší. (Splavcová & Kropáčková, 2016)

4 ADAPTACE DÍTĚTE NA MATEŘSKOU ŠKOLU

Dvořáková (2011) definuje adaptaci jako postupné prodlužování školní docházky. Dítě nejprve navštěvuje instituci jen pár hodin, postupně dochází i k účasti dopolední procházky, poté oběda a na konec zůstává ve školce i na spánek či je ve školce až do odpoledních hodin, kdy si ho rodiče vyzvedávají.

Adaptace probíhá u každého dítěte jinak. Mezi faktory, které adaptaci ovlivňují patří věk. U malých dětí je náročnější to, že se dostanou do prostředí, které neznají a setkají se s cizími lidmi, které často ještě nikdy neviděly. Rodinné prostředí, ve kterém dítě žije je dalším faktorem, které dítě silně ovlivňuje. Výchova v rodinném prostředí ovlivňuje chování a prožívání dítěte. Tolerantní výchova učí dítě být trpělivým, při odtažené výchově se chování dítěte projevuje jako chladné a necitlivé, výchova autoritativní způsobuje u dítěte projevy úzkosti. Charakterové vlastnosti dítěte jsou posledním zmíněným činitelem. Oproti extrovertovi bude mít introvertní dítě větší potíže se socializací. (Kloudová, 2013)

4.1 Proces

Počáteční období, kdy dítě zahajuje vstup do mateřské školy není vůbec snadné. Každé dítě je individuální a zvládá změny po svém. Dítě se bude muset vyrovnat s mnoho novými věcmi jako je nové prostředí, nové osoby, nový denní režim, nové děti v kolektivu, nároky a požadavky na dítě kladené, a také nepřítomnost rodičů. (Dvořáková, 2011)

Haafele a Wolf – Filsinger (1993) rozdělili adaptaci v mateřské škole do čtyř stádií, které představují období nástupu prvních čtyř týdnů v mateřské škole.

- **První týden** se nazývá orientační, kdy dítě prozatím sleduje děj zpozzdálí a nechce se zapojovat do společných aktivit s ostatními dětmi. Nezajímají ho ani činnosti, kterých se ostatní děti účastní. Snaží se pochopit a uspořádat chaos, který je okolo něj. Je tedy pochopitelné, že se dítě zdržuje ve styku s ostatními dětmi, jelikož se soustředí na nové pravidla, která se ve školce nachází. Bez období orientace není možná správná socializace. Až tehdy, kdy si je dítě jisté, že dokáže zvládnout požadavky, které jsou na něho kladené, je schopno pokoušet se o kontakt a riskovat i možné odmítnutí.

- **Druhý týden** je nazýván jako období sebezprosování. Dítě už se seznámilo s prostředím mateřské školy a ví, jak probíhá režim dne ve školce. Snaží se navázat první kontakty s pomocí různých prostředků, aby se do stávající skupiny začlenilo, s čímž souvisí i časté konflikty s druhými dětmi. Toto období lze charakterizovat tím, že se dítě pokouší o ukotvení svého postavení v kolektivu.
- **Třetí týden** je obdobím, kdy dochází k ustávání většiny hádek a sporů. Děti, které jsou ve školce déle, vzaly nové děti na vědomí a novým dětem tak přibylo zkušeností a dokázaly vyzorovat rozdělení rolí a moci ve vrstevnické skupině. Už ví, jaké děti jsou oblíbené a poznaly jedince, kteří mají vliv na skupinu. Na začátku se dítě snažilo vycházet dobře se všemi dětmi, nyní se snaží začlenit tím, že chce získat oblibu těch dětí, které mají vliv na skupinu. Cílem je upevnit si roli, kterou dítě získalo ve skupině a rozšířit si ji. Vůči méně oblíbeným dětem nejsou tak otevřené a nevyhledávají jejich společnost.
- **Čtvrtý týden** je nazván jako vyrovnávací a uklidňovací. Dítě si většinou po čtyřech týdnech v mateřské škole zvykne a překoná počáteční potíže. Už ví, jak to v mateřské škole chodí, zná všechny prostory a ví, do jaké skupiny patří. Nadbíhání oblíbeným dětem vedlo i k sociálnímu uznání a tím došlo ke snížení aktivity v této oblasti. Po čtyřech týdnech bytí v mateřské škole mají děti základní kroky k začlenění za sebou.

Splavcová a Kropáčková (2016) však zmiňují, že individuální adaptace, může trvat až osm týdnů.

4.2 Potíže při adaptaci

Bacus (2009) je toho názoru, že negativní projevy, které se u dítěte projevují v prvních dnech při nástupu do mateřské školy, jsou zcela přirozeným jevem a můžou trvat i týden. Pokud však projevy neustupují, je třeba dítě více sledovat a s adaptací mu pomoci.

Mezi projevy, které se u dětí často objevují patří vztek a pláč. Loučení s rodičem doprovází křik a pláč, dítě se nechce od rodiče vzdálit a chce zabránit jeho odchodu. Některé děti si dokonce vyvolají lehká onemocnění jako je nevolnost, zácpa či bolení v krku. Mezi další projevy patří i zvýšená agresivita, která je mířená na děti nebo učitelku. U jiných dětí se projevy naopak nijak neukazují, působí nepřítomným a unaveným dojmem. (Bacus, 2009)

Schore a Schore (2008) dále poukazují na dvouleté děti, u kterých může stále přetrvávat emoční a kognitivní nevyspělost. Pokud batolata nejsou schopna regulovat své pocity během odloučení od rodičů, je pravděpodobné, že se vyskytnou obtíže spojené s přizpůsobením se novému prostředí.

Některým obtížím můžeme předejít například zvykáním si na jiné prostředí a cizí autority. Děti chodí do mateřské školy jen na krátkou dobu společně s matkou. Je vhodné navštěvovat mateřskou školu v odlišnou denní dobu, aby si dítě zvykalo na různorodé činnosti. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

Splavcová a Kropáčková (2016) naopak zdůrazňují, že dávají přednost spíše adaptaci bez rodičů. Důvodů je několik:

- Děti se nacházejí v novém prostředí a v kolektivu nových lidí, na které si musí zvyknout. Další osoby, které se nacházejí v přítomnosti, zvyšují už tak těžkou situaci, kterou si dítě prochází.
- Pokud je rodič přítomen v prvních dnech, dítě si na něj zvykne a po jeho odchodu si musí zvykat opět, což je mnohdy složitější. Pečující osobu potlačí nejprve rodič a po jeho odchodu dítě následně těžko vyhledá jinou oporu.
- Každé dítě je individuální a pedagog tak volí různé varianty dle potřeb dětí. Rodiče, kteří jsou přítomni v prostředí, kde se nachází jejich dítě, pozorují práci pedagogů a mohou považovat odlišný přístup jako projev nerovného přístupu či nezájmu.
- Období adaptace je po psychické stránce náročné jak pro dítě, tak pro rodiče. Je možné, že dítě vycítí z rodičů nervozitu, nerozhodnost, či obavy. Dítě tyto nálady dost silně vnímá a přejímá si je.

Přechod do kolektivu může zjednodušit oblíbená hračka, nebo jiný objekt z domova. Lépe probíhá adaptace na vrstevnickou skupinu u dětí, kteří mají ve skupině sourozence, kamaráda, či dítě přátel rodičů. Překonání obtíží, které se vyskytnou při adaptaci, není vždy samozřejmé, i přes veškerou snahu rodičů či pečovatelů. Poté je vhodné odložit docházku na později, kdy dítě získá vyšší stupeň zralosti. (Langmeier & Krejčířová, 2006)

4.3 Kdy je adaptace ukončena

Niesel a Griebel (2005) vytvořili výzkum týkající se adaptace, u kterého došlo k vyhodnocení 334 odpovědí učitelů. Díky výzkumu byly vytvořeny kategorie, které ukazují, že se dítě již plně adaptovalo.

- **Sociální integrace/přátelství** – dítě se zapojuje do skupinových aktivit, má své kamarády a je mu v prostředí MŠ dobře
- **Chování ve skupině** – dítě si dokáže hrát s dětmi, které jsou stejně staré, při hře se dokáže dohodnout a dělat kompromisy
- **Emocionalita** – dítě se do školky těší a přichází s úsměvem, má jistotu a cítí se dobře
- **Vlastní iniciativa** – dokáže sám vyjádřit své potřeby, nápady a vyřešit problém, nedělá mu obtíže pozvat kamaráda ke hře
- **Akceptování pravidel skupiny** – dítě dokáže respektovat pravidla třídy, pravidla přijalo za své
- **Tolerování přechodného odloučení od rodičů** – odloučení od rodičů zvládá, odpoutání mu nedělá potíže
- **Vztah k učitelce** – dítě ví, jak se jmenují ostatní děti a personál školky, samo s nimi chce navázat kontakt

Aby dítě dosáhlo výše zmíněných kritérií, je potřeba dostatek času, trpělivosti a pochopení u všech aktérů, kteří se na adaptaci dítěte podílejí. (Niesel & Griebel, 2005)

5 VĚKOVÉ USPOŘÁDÁNÍ TŘÍD V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Možnost organizovat děti v mateřských školách do tříd homogenních a heterogenních umožňuje Rámcový vzdělávací program v České republice. Ředitel podává rozhodnutí o tom, jak bude uspořádání tříd v mateřské škole vypadat. Ředitel má dle vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání povinnost stanovit podrobnější informace o uspořádání tříd ve třídním vzdělávacím programu, který je volně vypracován učitelkou třídy podle RVP PV. (Syslová, 2012)

5.1 Homogenní třída

Homogenní třída je skupinové složení žáků, do níž jsou zařazováni žáci na základě daného společného kritéria výběru. (Průcha et al., 2004)

V běžných mateřských školách se věkově homogenní skupina dětí doporučovala už v první polovině 20. století, více se však prosadila až od padesátých let. Dříve se alternativní mateřské školy nemohly díky trendu sovětské pedagogiky a jednotné školy uplatnit, proto bylo v mateřských školách přísně rozdělené věkové uspořádání (děti ve věku 3-4, 4-5, 5-6). Jen jednotřídní mateřské školy, které se nacházely obvykle na vesnicích, byly věkově smíšené. Prostředí homogenní třídy vytváří více než dvacet stejně či podobně starých dětí. Většinou se třídy v mateřské škole dělí pro tříleté a čtyřleté děti, čtyřleté a pětileté, a nakonec pro pětileté a šestileté. V některých případech i pro děti, které dosáhly sedmého roku a mají odklad školní docházky. (Průcha & Kořátková, 2013)

Kramulová (2011) zmiňuje, že i když jsou všechny děti stejně staré, tak každé z dětí má jiné potřeby. Každé dítě má jiné zájmy, způsoby učení.

Výhody homogenních tříd

U nejstarších dětí (5-6 let) se při spontánní hře uplatňuje větší příležitost přirozeného prostřídávání skupin, ve kterých si děti hrají. Přátelství se různě mění podle dětských zájmů a dovedností, které se neustále rozvíjí. Při hře nejstarších dětí lze sledovat i využívání rozsáhlých možností pro spolupráci, a také vrcholnou fázi dětské symbolické hry. (Kořátková, 2014)

Průcha a Kořátková (2013) jsou toho názoru, že u dětí ve věku 5-6 let dosahuje svého vrcholu i hra kooperativní. Je tedy potřeba, aby se do společných her zapojilo co nejvíce

stejně starých dětí a obměňovat je podle zájmu dětí, což je v takto uspořádané skupině možné.

Zaměření práce učitele na stejnou věkovou skupinu dětí může usnadnit přípravu a realizaci výuky. Je však potřeba brát ohled na činnosti, které musí odpovídat potřebám a dovednostem všech dětí. (Průcha & Kořátková, 2013)

Rizika homogenních tříd

Kořátková (2014) je toho názoru, že obtíže s adaptací jsou častější v homogenní skupině než ve skupině heterogenní. Věkově stejnorodé třídy nejsou dle Šprachtové (2015) podobné běžným sociálním skupinám, s kterými se jedinec v životě setkává.

U dětí tří až čtyřletých se začátkem školního roku projevuje obtížnost snášet odloučení od matky. Dítě je na matku vázáno a právě odloučení, které se projevuje frustrací je v takové skupině obtížné. Zatímco v heterogenních třídách starší děti pomáhají mladším, v homogenní třídě u nejmladších dětí zabírají sebeobslužné činnosti velké množství času. To vede často k mrzutému a demotivovanému chování v dalších činnostech. (Průcha & Kořátková, 2013)

U dětí čtyřletých a pětiletých chybí využití dovedností a inspirace ze hry starších dětí, což vede ke stereotypu hry. U dětí pěti a šesti letých stoupá úroveň soutěživosti až soupeřivosti. Pokud se dítěti nedaří dosáhnout takového úspěchu jako mají ostatní, dochází k pocitu lhostejnosti a nízkému zájmu učitelky. Učitelka si nese určitá očekávání, jak má výsledek vypadat a srovnává výsledky s ostatními dětmi. Pokud u dítěte přetrvávají spíše negativní výsledky, učitelka nemusí projevit svůj zájem. Ze strany dětí mohou být neúspěšné výsledky ostatních dětí podnětem pro posměch, podceňování až vyčleňování ze skupiny. (Průcha & Kořátková, 2015)

Učitelka v takové třídě pracuje s dětmi frontálně, kde si určí stejné cíle a aktivity. Tím dochází k ustupování individualizované a skupinové aktivity. Každé dítě je ale rozdílné, proto by se učitelka měla odlišnostmi zabývat a věnovat jim svou pozornost. (Průcha & Kořátková, 2015)

Přestože učitelka nemusí chystat několik úrovní obtížnosti vzdělávacích činností jako ve věkově smíšené třídě, obtížnost realizace je těžší, než se zdá. Například u skupiny nejmladších dětí, kde není přítomno starší a zkušenější dítě, které by poskytlo mladším

dětem pomoc, je často potřeba aby při činnostech vypomáhala učitelka. To je však pro jednu učitelku nad lidské síly. Nemůže poskytnout svou pomoc všem dětem najednou. Proto je vhodné si složitější úkoly plánovat s dětmi individuálně. (Srbová, 2011)

5.2 Heterogenní třída

Věkově heterogenní třída je považována za takovou třídu, v níž jsou děti všech věkových kategorií, tedy od tří do šesti let (přesněji řečeno od dvou do sedmi let). (Havlíková, 2008)

Výhody heterogenní třídy

Věkově smíšená třída velmi ovlivňuje sociální vývoj dítěte. Věkové rozdíly a spojování různých vývojových a věkových stupňů jsou jedním ze základů sebevýchovy. Pravidla, která jsou zavedená skupinovým soužitím přijímají děti lépe od starších dětí než od dospělého. Heterogenní skupina má pozitivní vliv na dětskou hru. V dětech se projevuje potřeba něčeho dosáhnout, předvést mladším dětem, že něco umí a tím dokázat i sám sobě, že to zvládne. Dochází ke vzniku pestrých vztahů, kdy je jednou dítě ten, kdo někoho učí a podruhé ten kdo se naopak učí od někoho. Díky učení dochází k uspokojování základních sociálních potřeb. Předáváním poznatků druhému se dítě učí řečovým i kognitivním schopnostem. (Havlová, 2012)

Dle Kramulové (2011) je pro děti, které nově přicházejí do mateřské školy snadnější adaptace v heterogenní třídě, kde dochází k dokonalejšímu stupni sebeobsluhy. Dítě si pozorováním starších dětí rychleji osvojí řád a pravidla mateřské školy. Často dochází k situacím, kdy se starší dítě ujme role průvodce a dítěti, které je ve školce nové, pomůže k rychlejšímu začlenění.

Koťátková (2014) je toho názoru, že ve věkově smíšených třídách dochází k lepšímu zrcadlení společnosti jako takové a děti se v ní mohou mnohostranně rozvíjet. Mladší děti se postupně dostávají na úroveň dětí starších. Pro mladší děti je důležité, že se dostávají do procesu hry starších, pozorují ji či zkoušejí. Díky přítomnosti starších dětí se mladší děti klidněji adaptují, má na ně vliv zralejší chování od starších. Děti jsou přirozeně motivovány ke kvalitnější řeči, či poznávání, což vede k rozvoji rozumové oblasti. U starších dětí se projevuje důležitost ve skupině, kdy dochází k prožívání znání od mladších dětí, ale i od učitelky, když ostatním pomáhají. Soužití věkově starších

a mladších dětí umožňuje vzájemné učení. Pedagog v heterogenní třídě musí nutně využívat individualizované, diferencované či skupinové metody práce a musí naplánovat i vzdělávací obsah, což vede k uznávání dětské individuality.

Rizika heterogenní třídy

Je třeba uvést, že věkově smíšená skupina nepůsobí vždy pozitivně. Může ji ohrozit nesprávné věkové složení, kdy je více dětí mladších, nebo starších. Nesprávné věkové složení dětí vede k negativním důsledkům. Vztah mezi staršími a mladšími může být narušen zatěžováním nadměrnou povinnou pomocí mladším. Taktéž vybavení třídy musí být vyrovnané. Dále mohou negativně působit pravidla, která nejsou dostatečně pochopitelná, nedodržují se, či úzkost učitelky, že všechny děti neohlídá. (Havlová, 2012)

Kořátková (2014) zmiňuje, že při činnostech, které se týkají sebeobsluhy, jsou starší děti těmi, kteří musejí čekat na ty mladší, což je pro ně obzvlášť nepříjemné.

Havlíková (2008) dále poukazuje na mladší děti, které si někdy zvykají na pomoc od starších a až příliš na ni spoléhají. Starší děti mohou naopak mladší utlačovat či odstrkovat.

Dalším rizikem, které může vzniknout v heterogenní skupině je pedagog, který není dostatečně vzdělán v metodice smíšené třídy a musí v této skupině vykonávat svou pracovní činnost. Pokud pedagog není ztotožněn se smyslem práce v heterogenní skupině, ovlivní tím celou skupinu, což povede k obtížnějšímu využívání zmíněných výhod práce ve věkově smíšené skupin. (Havlová, 2012)

6 STANOVENÍ CÍLŮ A METODOLOGIE

6.1 Východiska pro výzkumné šetření

Výzkumné šetření se snaží zjistit, jak probíhá adaptace dvouletých dětí v homogenní a heterogenní skupině.

Formou kvalitativního šetření byl polostrukturovaný rozhovor, který se snažil zodpovědět na několik výzkumných otázek:

1. Jaký názor mají učitelé mateřských škol k zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Tato výzkumná otázka se zajímá hlavně o názor učitelů na zařazení dvouletých dětí do mateřských škol. Přestože jsem si vybrala všechny učitele, které již zkušenosti mají, ne každý učitel mateřské školy vidí smysl v práci s dvouletými dětmi, a proto mě zajímaly jak pozitivní, tak negativní zkušenosti učitelů.

2. Jak probíhá adaptace dvouletých dětí v heterogenní skupině?

Každá věková skupina má svá specifika. Zajímal mě tedy konkrétní popis adaptace v heterogenní skupině. Určité výhody, ale i rizika, která se mohou objevit.

3. Jak probíhá adaptace dvouletých dětí v homogenní skupině?

I homogenní skupina má své pro a proti. Chtěla jsem se zjistit, jak probíhá adaptace v homogenní skupině a názor učitelů na tuto skupinu.

4. Jaké jsou shodné a rozdílné prvky homogenní a heterogenní skupiny?

Cílem této výzkumné otázky je porovnat shodné a rozdílné prvky každé věkové skupiny.

6.2 Metodika výzkumného šetření

Praktická část bakalářské práce byla založena na kvalitativním výzkumu. Strauss a Corbinová (1999) definují tento pojem jako výzkum, kdy k získání výsledků nejsou potřebné statické procedury či jiné kvantitativní způsoby.

Metoda, která byla zvolena pro toto výzkumné šetření, je polostrukturovaný rozhovor. Podstatou polostrukturovaného rozhovoru je předem připravený seznam témat a otázek. (Švaříček & Šedřová, 2007)

Tento typ rozhovoru jsem si vybrala proto, že mým cílem bylo znát názory i pocity respondentek.

6.3 Časový harmonogram výzkumného šetření

Výzkumné šetření lze rozdělit do tří etap. V první fázi bylo úkolem stanovení výzkumného vzorku, kterými byli učitelé mateřských škol. Vzhledem k tomu, že mám ve svém okolí učitele, které znám, či osoby, které mi doporučily další kontakty na respondenty, nebylo složité se s nimi spojit. Každého učitele jsem informovala prostřednictvím e-mailu a po domluvě proběhl náš rozhovor. Během jednoho měsíce jsem navštívila některé učitele přímo v mateřských školách a s ostatními se spojila kvůli pandemii pouze telefonicky. První fáze se uskutečnila v prosinci 2021.

Druhá fáze spočívala v rozhovorech s učiteli, které po vzájemné dohodě byly nahrávány na diktafon. Získané informace byly následně analyzovány. Tato fáze byla uskutečněna na konci měsíce ledna 2022.

Konečná fáze, která je spojená s interpretací dat proběhla na konci února 2022.

6.4 Cílový soubor výzkumu

K realizaci výzkumného šetření jsem oslovila deset učitelek mateřských škol, které jsem znala buď osobně, nebo na doporučení mých známých. Oslovila jsem hlavně učitelky, které mají zkušenost s dvouletými dětmi a v jejichž školce se děti mladší tří let nachází, nebo již někdy nacházely. Dále jsem dbala na zastoupení obou věkových skupin kvůli přesnějšímu výsledku. I když většina učitelek působí nyní v heterogenní skupině, zkušenost mají i s homogenní skupinou. Přesto, že jsem oslovila deset učitelek, dvě z nich kvůli jejich zdravotnímu stavu nemohly rozhovor poskytnout. Protože jsem si vybrala učitelky, na které jsem měla kladné reference, věřila jsem, že náš rozhovor bude

upřímný a pravdivý. Oslovila jsem učitelky z různých mateřských škol, abych dosáhla širokého výzkumného vzorku. Většina rozhovorů byla uskutečněna přímo v mateřské škole, kde působí. Dvě učitelky se semnou spojily telefonicky kvůli nepříznivé pandemické situaci. Rozhovory všech respondentek byly důležité pro zpracování dat, které jsou nutné pro dosažení cíle, který byl v bakalářské práci stanoven.

Profil respondentek

Výzkumného šetření se zúčastnilo osm respondentek ve věku 32–64 let. Jména respondentek jsou pro zachování anonymity změněna, ostatní údaje jsou pravdivé. (tabulka 1)

Tabulka č. 1: Výzkumný vzorek

Jméno	Věk	Pedagogická praxe	Věková skupina, kde nyní působí
Radka	64 let	45 let	heterogenní
Martina	60 let	41 let	homogenní
Veronika	35 let	11 let	homogenní
Michaela	32 let	7 let	heterogenní
Kateřina	53 let	18 let	heterogenní
Ivana	60 let	40 let	heterogenní
Monika	34 let	11 let	heterogenní
Tereza	45 let	22 let	heterogenní

Zdroj: Vlastní výzkum

Charakteristika jednotlivých respondentek

Radka 64 let

Radka je nejstarší respondentkou výzkumu. Radka pracuje ve školství již 45 let. Nejdříve 12 let pracovala jako učitelka MŠ, poté 30 let jako ředitelka MŠ (+ učitelka) a nyní chodí do MŠ vypomáhat, když je potřeba. Mateřská škola se skládá hlavně z heterogenních tříd, zkušenosti má však i s homogenní skupinou. Dvouletých dětí mají v letošním roce zapsáno šest. Rozhovor se uskutečnil v prostoru třídy Medvídků, kde nyní Radka působí. Rozhovor trval 25 minut v příjemné atmosféře.

Martina 60 let

Martina pracuje ve školství již 41 let, posledních 11 let jako ředitelka. Nejprve vykonávala svou činnost učitelky mateřské školy na venkovské školce (30 let), poté začala pracovat v městské školce jako ředitelka MŠ (+učitelka) (11 let). Martina má zkušenosti jak s homogenní třídou, tak heterogenní třídou. Nyní však působí v homogenní skupině. Dvouleté děti do své školky přijímá a nyní se v její mateřské škole nachází tři děti mladší tří let. Rozhovor byl realizován v ředitelně mateřské školy a trval 30 minut.

Veronika 35 let

Veronika působí jako učitelka mateřské školy 11 let. Nejprve pracovala 8 let v městské mateřské škole, kde byly spíše heterogenní třídy. Nyní je třetím rokem na pozici ředitelky venkovské mateřské školy, kde jsou třídy homogenní i heterogenní. Ona však působí ve třídě homogenní, s nejmladšími dětmi. Nyní je počet dvouletých dětí v mateřské škole čtyři. Rozhovor probíhal v ředitelně mateřské školy a trval 20 minut.

Michaela 32 let

Michaela je učitelkou mateřské školy již 7 let. Školka se nachází ve městě a její součástí jsou pouze heterogenní třídy. V minulosti však působila i v homogenní třídě. Michaela je nyní ve třídě Zajíčků, kde se nacházejí děti ve věku od dvou do čtyř let. V současné době je v mateřské škole zastoupení dvouletých dětí v počtu dvou. Náš rozhovor byl z důvodu pandemie zrealizován pouze přes mobilní telefon a trval asi 15 minut.

Kateřina 53 let

Kateřina je učitelkou mateřské školy již 18 let. Nejprve působila 12 let na pozici učitelky mateřské školy, posledních šest let je ředitelkou MŠ (+ učitelkou). Školka, kde Kateřina celou dobu působí, se nachází na vesnici. Zkušenosti má jak s homogenní, tak heterogenní třídou. V současné době je v heterogenní třídě. Jakmile se objeví možnost přijmout dvouleté děti, ihned říká ano. V její školce se nyní nacházejí dvě dvouleté děti. Realizace rozhovoru s Kateřinou byla uskutečněna v kuchyňce a rozhovor trval 20 minut.

Ivana 60 let

Ivana je třetí nejstarší respondentkou výzkumu. Ivana vykonává činnost učitelky mateřské školy již 40 let, posledních 12 let i jako ředitelka (+učitelka). Ivana pracuje v městské školce, která má pouze heterogenní třídy. Její třída, kde nyní působí, nese název Motýlci. Nyní dvouleté děti v mateřské škole nemá, ale zkušenosti s nimi ano. Rozhovor byl realizován v čase poledního spánku dětí, ve hrací části třídy Motýlků. Rozhovor trval 20 minut ve velmi příjemné atmosféře.

Monika 34 let

Monika vykonává svou činnost učitelky mateřské školy již 11 let. Pracuje ve venkovské školce, která se skládá z heterogenních tříd. S dvouletými dětmi moc zkušeností nemá. Jen jednou měla možnost působit ve třídě, kde bylo dítě mladší tří let, které však bylo stále nemocné a mateřskou školu moc nenavštěvovalo. Rozhovor byl realizován v prostředí dětských šaten a trval 20 minut ve velmi příjemné atmosféře.

Tereza 45 let

Tereza pracuje jako učitelka mateřské školy už 22 let. Svou činnost vykonává v městské mateřské škole, která se skládá pouze z heterogenních tříd. V minulosti však působila i v homogenní skupině. Jelikož její mateřská škola dvouleté děti přijímá, zkušenosti s nimi má. Rozhovor byl realizován formou mobilního telefonu a trval zhruba 15 minut.

Metody výzkumného šetření

K výzkumnému šetření byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, která mi pomohla získat cenné informace. Respondentky byly seznámeny s anonymitou a účelem rozhovoru. Otevřené otázky, které byly respondentkám pokládány, snadněji navodily přirozené chování učitelek mateřských škol. Nevýhodu, kterou jsem v polostrukturovaném rozhovoru zpozorovala, byla komunikace s respondentkami přes mobilní telefon. Zatímco rozhovor, který probíhal při osobním kontaktu, vedl k podrobnějším odpovědím, u rozhovoru přes mobilní telefon odpovídaly učitelky mateřských škol spíše jednoslovně a až po výzvě, aby svůj názor rozšířily, začaly nad tématem více přemýšlet. Na otázky týkající se úspěšné adaptace a pomocných prostředků k adaptaci odpovídaly respondentky k oběma věkovým skupinám. Proto jsou tyto otázky zastoupeny pouze u výzkumné otázky číslo 2.

Rozhovor se skládal ze čtyř výzkumných otázek, jejichž základ vedl k vytvoření otázek polostrukturovaného rozhovoru:

1. Jaký názor mají učitelky mateřských škol k zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Otázky:

- Jaké zkušenosti jste během své praxe s dvouletými dětmi získala?
- Souhlasíte se zařazením dvouletých dětí do mateřské školy? Proč ano/ne?
- Myslíte si, že je v dnešní době dostatek informací o adaptaci dvouletých dětí?
Z čeho čerpáte Vy?
- Udělala jste nějaké změny před příchodem dvouletého dítěte do Vaší třídy?

2. Jak probíhá adaptace dvouletých dětí v heterogenní třídě?

Otázky:

- Jak dvouleté dítě reaguje, když se dostane do věkově smíšené třídy?
- Co je podle Vás na adaptaci v heterogenní třídě pro dvouleté dítě nejtěžší?
- Po jaké době se dítě v této skupině adaptovalo?
- Podle čeho jste poznala, že u dítěte proběhla úspěšná adaptace?
- Využila jste nějaké prostředky, které vedly k lepší adaptaci?

3. Jak probíhá adaptace dvouletých dětí v homogenní třídě?

Otázky:

- Jak dvouleté dítě reaguje, když se dostane do věkově stejnorodé třídy?
- Co je podle Vás na adaptaci v homogenní třídě nejtěžší?
- Po jaké době se dítě v této skupině adaptovalo?

4. Jaké jsou shodné a rozdílné prvky homogenní a heterogenní skupiny?

Otázky:

- Jaký je největší rozdíl mezi adaptací v homogenní a heterogenní třídě?
- Jsou nějaké prvky, ve kterých se podle Vás tyto dvě skupiny shodují?
- V jaké skupině se podle Vás dítě lépe adaptuje?

6.5 Způsob vyhodnocení

Všechny rozhovory byly po souhlasu respondentek zaznamenány na mobilní telefon. Následně byly v programu Microsoft Office Word přepsány.

K mému výzkumu bylo využito otevřené kódování. Švaříček & Šedřová (2014) zmiňují, že jde o rozdělení textu na části o jednom slovu, vět či celých odstavců.

Po přepsání rozhovorů jsem si rozhovory vytiskla a poté přečetla. Následně jsem v každé otázce rozhovoru podtrhla vybranou odpověď a poté k ní připsala komentář v podobě kódu.

Všechny přepisy byly touto metodou označeny a výsledkem bylo několik kódů, které vyjadřovaly zásadní témata jednotlivých rozhovorů.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Tato kapitola je zaměřena na výsledky, které vyplynuly z kvalitativního šetření. Získaná data jsou organizována do tabulek, které tvoří dva sloupce. V levém sloupci jsou kódy, které vznikly z odpovědí respondentek. Pravý sloupec znázorňuje počet respondentek, které danou odpověď tvoří.

Výsledky

Zařazení dvouletých dětí do mateřské školy

Znění první výzkumné otázky je: **Jaký názor mají učitelky mateřských škol k zařazení dvouletých dětí do MŠ?**

Během rozhovoru s respondentkami byl tento výzkumný problém zkoumán pomocí otázek, které byly respondentkám pokládány během rozhovoru. Získaná data jsou pro lepší orientaci převedeny do tabulek.

První otázka:

Jaké zkušenosti jste během své praxe s dvouletými dětmi získala? (*tabulka č.2*)

Tabulka č. 2: *Zkušenosti učitelek mateřských škol s dvouletými dětmi*

Mám dost zkušeností	6
Moc zkušeností nemám	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Zkušenosti s dvouletými dětmi mají všechny respondentky. Dvě z nich se s dvouletým dítětem v MŠ setkaly pouze jednou, tudíž velké množství zkušeností nemají.

- „Dvouletý děti u mě ve školce byly skoro vždy.“ (*Příloha: rozhovor č.1*)
- „No, já těch zkušeností s dvouletáčkama mam dost.“ (*Příloha: rozhovor č.2*)
- „Jo teďkon máme pár dvouletáků a vloni vlastně taky a před mateřskou taky, takže určitě těch 4, 5 let jo.“ (*Příloha: rozhovor č.3*)
- „Jojo, teď jsem akorát ve třídě, kde mám děti ve věku od dvou do 4 let a mám tu dva dvouletáky.“ (*Příloha: rozhovor č.4*)
- „Předtím než jsem šla dělat ředitelku, tak jsem měla přímo třídu, kde byli dvouletáci. Teď je tu máme taky, takže těch zkušeností je dost.“ (*Příloha: rozhovor č.5*)

- „Já moc zkušeností nemám. Vždy školku naplníme staršími dětmi. Dáváme jim přednost, proto se na ty malinký nedostane.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Zatím jsem takovou možnost měla jen jednou, pracovat s dvouletými dětičkami.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Tak naší školku dlouhodobě dvouleté děti navštěvují. Přijímáme je do naplnění kapacity naší školky. Těch zkušeností mám hodně, teď tu máme tři.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Druhá otázka:

Souhlasíte se zařazením dvouletých dětí do mateřské školy? Proč ano, proč ne? (tabulka č. 3)

Tabulka č.3: Zařazení dvouletých dětí do MŠ

Dvouleté děti do mateřské školy nepatří	5
Raději bych doporučila zařazení těchto dětí do jeslí	1
Je to tak půl na půl	1
Souhlasím	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Většina respondentek se shodla na tom, že nedoporučují zařazení dvouletých dětí do mateřské školy. Jako hlavní důvod uvádějí sociální a emoční nezralost. Pokud rodiče potřebují chodit do zaměstnání, přiklání se paní Martina (rozhovor č.2) pro zařazení dvouletých dětí spíše do jeslí. Pouze Kateřina (rozhovor č.5) nevidí důvod, proč by děti v raném věku nemohly navštěvovat mateřskou školu.

- „...myslím, že dvouleté děti do mateřské školy nepatří, potřebují ještě maminku.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „Raději bych doporučila zařazení těchto dětí do jeslí, když už teda někam musí i přesto, že je maminka doma a nechodí do práce.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „No asi bych řekla, že je to tak půl na půl. Že s tím souhlasím, pokud to dítě je vyzrálý, protože opravdu některý děti jsou k tomu, ale některý děti, a to si myslím že pak je hlavně na zodpovědnosti a na nějaké soudnosti rodičů.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „Nesouhlasím. Podle mého názoru je to velmi předčasné. Málo, které dítě dokáže už v tomto věku odloučení od rodičů na delší dobu.“ (Příloha: rozhovor č.4)

- „...není nic proti ničemu jako proč by nemohly jít prostě do toho kolektivu i v takhle raném věku.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Nesouhlasím, podle mého dvouleté děti do mateřské školy nepatří. Jde spíš o hlídání než vzdělávání, a hlavně to brzdí ty děti starší.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Ne, na 100% ne. Jsem zásadně proti tomu, ty děti nejsou ještě dostatečně vyzrálý.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „...spíše nedoporučuju. Důvod je hlavně ta nezralost, a to jak citová, tak sociální.“ (Příloha: rozhovor č. 8)

Třetí otázka:

Myslíte si, že je v dnešní době dostatek informací o adaptaci dvouletých dětí? Z čeho čerpáte Vy? (tabulka č.4,5)

Tabulka č.4: Informace o adaptaci dvouletých dětí

Myslím, že ano	6
Myslím, že ne	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 5: Zdroje informací

Ze zkušeností	4
Odborné články na internetu	3
Knihy a časopisy	6
Semináře	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Informovanost učitelek mateřských škol o adaptaci dvouletých dětí je podle většiny respondentek dostatečná. Veronika (rozhovor č.3) by však uvítala rozsáhlejší informace, jelikož je předškolní vzdělávání cílené hlavně pro děti od dvou do tří let a informace v této oblasti postrádá. Radka (rozhovor č.1) a Michaela (rozhovor č.4) se shodly na názoru, že by přivítaly více praktických ukázek, jak pracovat s dvouletými dětmi.

- „Jo, já si myslím, že dostatečné jsou. Já mam prostudovaný Informační materiál ke vzdělávání dětí od 2-3 let v MŠ, potom časopisy jako je informatorium. Mé kolegyně i využily nabídku seminářů, které jsme pak společně konzultovaly a co je ještě skvělý a můžu to doporučit je kniha Dívej se a žasni s dětmi do tří let, ta je fakt skvělá.“ (Příloha: rozhovor č.1)

- „Jo, já myslím, že dostatečný jsou. Já čerpám hlavně z vlastních zkušeností z praxe, kterých si myslím, že mám dost.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „Možná by mohla být větší nějaká informovanost o tom, o tý práci s touhle věkovou skupinou. Protože vlastně předškolní pedagogika, co mám vystudovanou tak je cílená na děti od 3 let, takže ty dvouletáci, těch informací je málo... Tak já čerpám hlavně teda z internetu a koupila jsem si knížku Špunti ve školce.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „No myslím si, že těch informací je málo. Uvítala bych určitě nějaké semináře, nebo třeba i praktické ukázky, jak pracovat s dvouletými dětmi...Čtu články na internetu a mám doma knížku od Splavcový a Kropáčková...“ (Příloha: rozhovor č.4)
- „...mám opravdu hodně zkušeností, tak díky nim vím, jak taková adaptace probíhá.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Jo podle mě je toho v dnešní době hodně. Ať už jde o literaturu nebo různé semináře. Jelikož jsem v té praxi troufám si říct už dlouho (smích), tak určité mám nějaké knížky s touto tematikou“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Myslím, že informací je dostatek, stačí se jen o ně zajímat...Já hlavně ze seminářů a odborných knih.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Jo, já myslím, že jich dostatek je. Ať už jsou to informace z ministerstva školství a odborné literatury, které je v dnešní době fakt dostatek.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Čtvrtá otázka:

Udělal jste nějaké změny před příchodem dvouletého dítěte do Vaší třídy? (tabulka č.6)

Tabulka č.6: Změny spojené s příchodem dvouletého dítěte do MŠ

Třída dvouletých je umístěna v přízemí	1
Vhodný a bezpečný nábytek, hračky	6
Výběr jídla a způsob podávání	1
Hygienické pomůcky (nočník, nepromokavá prostěradla)	5
Přizpůsobení prostoru třídy	3
Rozdělení tříd na mladší a starší	1
Revize hraček pro bezpečnost	4
Koupě hraček, pomůcek pro dvouleté děti	2
Asistent pedagoga	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Všechny respondentky provedly před příchodem dvouletého dítěte do jejich mateřské školy určité změny. Nejvíce se shodly na dokoupení vhodného a bezpečného nábytku, materiálů, hygienických pomůcek a též revizi hraček. Dále se konaly změny v přizpůsobení prostoru třídy, kdy Martina (*rozhovor č.2*) zmínila, že přesunula nábytek, kvůli většímu prostoru, který je pro dvouleté děti potřebný. Překvapující byla odpověď Radky (*rozhovor č.1*), která uvedla, že se konaly změny i u výběru jídla a způsobu podávání. Taktéž zmínila asistenta pedagoga, kterého její mateřská škola využila ze Šablon III. Jako jediná uvedla, že třída dvouletých dětí se nachází v přízemí mateřské školy. Veronika (*rozhovor č.3*) provedla změny ve složení tříd. Jelikož nastoupila do mateřské školy jako nová ředitelka, nelíbilo se jí, že mladší děti omezují starší. Proto rozdělila třídy na mladší a starší děti.

- *Třída malých dětí se nachází v přízemí budovy. Je vybavena vhodným nábytkem, který splňuje bezpečnost pro malé děti a dostatečným množstvím omyvatelných hraček. Dále byl pořízen i vhodný kresebný materiál, tím myslím tlusté voskovky a voskovky, které se mohou držet v pěsti, a také prstové barvy. Co je zajímavé je to, že tříleté děti mají kompletní mléčný chrup, zatímco dvouletým teprve zuby dorůstají, řešili jsme tedy i výběr jídla a způsob podávání. Využili jsme taky možnosti asistenta pedagoga ze Šablon III... Děti, které zůstávají odpočívat, odpočívají na speciálních nepropustných prostěradlech, která byla pořízena. Pro děti, které nezvládly používat WC, byly připraveny nočníky.“ (Příloha: rozhovor č.1)*
- *„...uzpůsobila jsem alespoň částečně podle možností prostředí třídy...Děti potřebují velká prostor, proto jsem třeba přesunula nábytek. Pak taky zhodnotila vhodnost hraček a dokoupila různé pomůcky.“ (Příloha: rozhovor č.2)*
- *„... tak se přihlásilo hodně malých dětí, takže se ty třídy mohly rozdělit, že my dole máme opravdu ty od těch dvou max. do čtyř nebo 3 roky jsou jim v průběhu tohoto školního roku a tady nahoře jsou větší děti...“ (Příloha: rozhovor č. 3)*
- *„Jasně, musela jsem přizpůsobit podmínky, a to jak materiální, hygienické. Pak celkově prostředí prostě. Musela se provést revize hraček, zda nejsou pro děti třeba zdraví nebezpečné.“ (Příloha: rozhovor č.4)*

- „...musely se určitý předměty třeba posunout o poličku výš. Pak vím, že se pořizovala nepromokavý prostěradla na spaní a celkově změna hygienických prostředků.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „...vim, že se pořizovalo více omyvatelných hraček. Pak se přizpůsobovala i umývárna dětí, kde se musel pořídit přebalovací pult a zajistit i bezpečnost různých hraček.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Malinké děti potřebují určitě jiné hračky, i když je u takto malých dětí potřeba užívat menší množství hraček a obměňovat je a samozřejmě jiný režim. Takto malé děti toho ještě moc nevydrží jsou rychleji unavené, s tím je potřeba počítat už když se s dětmi pustíme do nějaké činnosti, která s dvouletými dětmi zabere daleko více času než s dětmi většími, s nimiž je možnost pracovat ve skupince, zatímco malé dětičky potřebují individuální přístup. Dále je nutnost mít jiné didaktické pomůcky, ale i nábytek.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Jo udělali. Šlo hlavně o materiální podmínky. Musely se koupit pomůcky pro ty dvouletý, zkontrolovat vhodnost hraček, pak se pořizovaly i jiné židličky a stůl.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Znění druhé výzkumné otázky: **Jak probíhá adaptace dvouletých dětí v heterogenní třídě?**

První otázka: Jak dvouleté dítě reaguje, když se dostane do věkově smíšené třídy?
(tabulka č.7)

Tabulka č. 7: Reakce dítěte v heterogenní skupině

Dítě se samo připojilo ke starším dětem	1
Starší děti se chytly mladšího dítěte	5
Dítě pozorovatelem	1
Pláč	1
Zaujetí na nové prostředí	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Téměř všechny respondentky se shodly na názoru, že pokud dvouleté dítě navštíví heterogenní skupinu, starší děti se mladšího dítěte ihned ujmou. Monika (rozhovor č.7) uvedla ze svých zkušeností jako reakci pláč, který však přestal po chvíli od odchodu matky. Ivana (rozhovor č.6) také uvedla podobnou situaci s rozdílem, že dítě provázelo pláč po celou dobu pobytu v mateřské škole. Kateřina (rozhovor č.5) dále zmiňuje jako

reakci to, že je dítě zpočátku pozorovatelem, a až po nějaké době se s pomocí učitelky zapojuje do kolektivu.

- „...starší děti se hned chytly těch mladších. Donesly jim hračku, a to dítě to samozřejmě zaujme a tím, jak vidí, že to dítě je starší, tak se chce chovat jako on a zapojí se do kolektivu.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „Samozřejmě, že v těch prvních dnech a týdnech je dítě spíše pozorovatelem. V té heterogenní skupině se ho většinou chytanou ty starší a vtáhnou ho do kolektivu asi rychleji než v té homogenní.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „Řekla bych že tyhle věkově smíšený třídy, že je to jako fajn, že ty starší už třeba nepláčou a ukážou jim pojd'. Ted' máme právě dvě novy děti, co se adaptují, tak starší kluci už tomu mladšímu chlapečkovi připravují traktory, protože nechce se loučit s maminkou že jo, ale na traktory se utáhne, takže to je zase tak jako fajn, že se ty děti se takhle snaží.“
- (Příloha: rozhovor č.3)
- „Já si myslím, že v tomhle se děti neliší a jsou stejné. Nejdříve je to samozřejmě náročné, protože je jim smutno po mamince, po domově. Ale díky tomu, že jsou v té heterogenní třídě starší děti, které se o ty mladší starají rádi a ty mladší zase vzhlíží k těm starším, tak pozoruji, že se ty mladší děti chtějí podobat starším a chtějí se chovat více jakoby dospěle. Proto je ten pláč třeba jen chvilkovou reakcí, která se rychle sama utne.“ (Příloha: rozhovor č. 4)
- „Víte co, to dítě samozřejmě kouká, pozoruje. Je to pro něj nový prostředí a neví, co od toho má jako čekat. Musí mu ta učitelka pomoci. Ukázat mu třídu, představit ho ostatním dětem.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Plakal. Stále plakal. To, že tam byly starší děti, které ho chtěly zapojit do kolektivu, nemělo žádný význam. Ta vazba na matku byla tak veliká, že ani to, že tam byly starší děti nemělo žádný význam.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Když jsme tu měli tu holčičku, tak ta plakala dost. Ale byl to přesně ten pláč, který skončil, když maminka zavřela dveře. Rychle jí zaujaly hračky a ostatní děti.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „To je jak které dítě. Některé vidí starší děti a jde hned za nima a některému ta adaptace trvá déle. Je to hodně individuální.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Druhá otázka:

Co je podle Vás na adaptaci v heterogenní třídě pro dvouleté dítě nejtěžší? (tabulka č. 8)

Tabulka č.8: Nejtěžší aspekt adaptace v heterogenní třídě

Vazba na matku	6
Nepřízpůsobené prostředí pro děti	1
Nedostatek času k adaptaci	1
Nezralost dětí	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Vazba na matku je dle respondentek největším problémem celé adaptace. Veronika (rozhovor č.3) dokonce zmiňuje, že se v její mateřské škole nachází dítě, které je stále plně kojeno a tím je celá adaptace o to více ztížena. Jako další aspekty zmiňují respondentky nezralost těchto dětí a nepřízpůsobené prostředí pro dvouleté děti. Michaela (rozhovor č.4) uvedla, že se setkala s tím, že ve třídě bylo velké množství dětí a málo pedagogů. Kateřina (rozhovor č.5) je toho názoru, že se dětem nedostává dostatek času k adaptaci a tím je vše náročnější.

- „Dvouleté děti jsou většinou ještě stále silně vázané na matku či jinou osobu z blízké rodiny, a ačkoliv dvouleté dítě má rádo kolem sebe společnost ostatních dětí, nebere je ještě moc v potaz, v kruhu vrstevníků potřebuje dvouleté dítě oporu dospělého.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „no tak určitě je to odloučení od maminky, to je asi nejtěžší. Pak nepřipravenost dětí, kdy vyžadují prostě mnohem větší péči.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „Jo, to odloučení od maminky je nejhorší. Třebas jsme tady měli i holčičku, kterou maminka ještě kojila, takže pro tu to bylo strašně těžký.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „Že nejsou ty třídy přizpůsobené pro takhle malé děti. Já se třeba setkala s tím, že bylo ve třídě hodně dětí, ale málo učitelek.“ (Příloha: rozhovor č.4)
- „Asi to, aby to dítě fakt dostalo ke všemu dostatek prostoru.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Určitě ta vazba na matku. Dvouleté děti ještě nejsou natolik vyzrálé, aby se dokázaly na pár hodin, nebo v některých případech i na celý den odpoutat od matky.“ (Příloha: rozhovor č.6)

- „Sto procentně je to hlavně odloučení od rodičů. Když to dítě přijde poprvé, tak než se dostane do chodu té školky, tak je to hodně náročné.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Jako nejtěžší vnímám určitě odloučení od matky. Ty děti jsou do té doby na mamince závislé, jsou s ní 24 hodin denně a najednou přijde odloučení, které děti nechápou a těžce nesou.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Třetí otázka:

Po jaké době se dítě v této skupině adaptovalo? (tabulka č.9)

Tabulka č.9: Doba adaptace v heterogenní skupině

Dva až tři týdny	2
Měsíc	2
Je to individuální	3
Obě věkové skupiny jsou stejné	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Doba adaptace je dle několika respondentek individuální. Každé dítě potřebují jiný čas k tomu, aby se úspěšně adaptovalo. Martina (rozhovor č.2) zmiňuje, že záleží na pravidelnosti docházky dítěte do mateřské školy. Kateřina (rozhovor č.5) je toho názoru, že každé dítě je jiné, a tedy i doba adaptace se liší podle potřeb dítěte. Dvě z respondentek zmínily, že se doba adaptace od homogenní třídy neliší.

- „To je hrozně individuální. Některé dítě si pomalu zvykne po týdnu, některé ještě ani po měsíci není adaptováno. Ale určitě je to v té heterogenní rychlejší to jo, takže tak ty dva až tři týdny určitě.“ (Příloha: rozhovor č. 1)
- „To záleží na tom, jak často do té školky dítě chodí. Když je častěji nemocné, ta adaptace se samozřejmě prodlužuje, ale myslím si, že tak ten měsíc.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „No, někdy to trvá klidně i měsíc. Záleží na tom, jak to dítě často chodí do školky. Ale mam zkušenost s tím, že je ta heterogenní rychlejší (...). Klidně bych řekla, že ty dva týdny.“ (Příloha: rozhovor č. 3)
- „Hele to je jak kdy. Měli jsme tu i chlapečka, který se adaptoval až skoro po půl roce. Bylo to tím, že školu nenavštěvoval pravidelně a o to déle ta adaptace

trvala. Ale jako obecně to nejde asi říct úplně nějaký pevný časový úsek. Mně přijdou obě skupiny v tomto směru stejné.“ (Příloha: rozhovor č.4)

- „Víte co, to je jak který děcko. Každý je jiný. Každý potřebuje něco jiného a někomu to trvá pár dní a někomu měsíce.“ (Příloha: rozhovor č. 5)
- „U tohoto chlapce se adaptace nezdařila vůbec. Maminka si po půl roce nechala chlapce doma. Jinak si myslím, že ten měsíc, maximálně dva.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Na to nejde odpovědět, to je individuální. Ale jako nemyslím si, že by se ta doba od té homogenní lišila.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Ten první měsíc je zásadní. Myslím, že ten měsíc.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Čtvrtá otázka:

Podle čeho jste poznala, že u dítěte proběhla úspěšná adaptace? (tabulka č.10)

Tabulka č.10: Úspěšná adaptace

Dítě se zapojuje do kolektivu, vyhledává děti	8
Bez pláče	2
Zapojení do aktivit	5
Chodí rádo do školky, má radost	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondentky se shodly, že projevy úspěšné adaptace jsou shodné i s homogenní skupinou. Mezi hlavní projevy zařadily zapojení dítěte do kolektivu, kdy dítě samo vyhledává své kamarády a nedělá mu problém zapojit se do společných aktivit.

Kateřina (rozhovor č.5) dále uvedla, že dítě chodí do školky s radostí, zná prostředí mateřské školy a ví co očekávat.

- „No ona se ne vždy úplně zadaří (smích). Ale to dítě se začne zapojovat do kolektivu, směje se, dokáže si dojít samo pro hračku.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „Že vyhledává ostatní děti. Při odchodu maminky nepláče, nebo už ne tolik, jak tomu bylo na začátku. Zná režim té třídy a zapojuje se postupně do činností. (Příloha: rozhovor č.2)
- „Povídá si s náma, jako s dětma i semnou. Nebojí se mě o něco požádat, lepší komunikace a už si i třeba sám hraje.“ (Příloha: rozhovor č.3)

- *Když to vezmu podle toho chlapečka, tak zhruba ten půlrok to bylo fakt náročný. Plakal, nechtěl si s ničím hrát ani nic takového. Poté co jsme mamince sdělili, že by bylo fajn, aby ta docházka byla pravidelnější, začlo se to lepšit. Chlapeček se začal zapojovat do aktivit, komunikoval. To myslím, že byl takovej impulz, který mi dával najevo, že je adaptace zdařená. Je fakt důležité nechat tomu dítěti dostatek prostoru.“ (Příloha: rozhovor č. 4)*
- *„Přichází do školky s úsměvem, těší se tam. Ví, že tam má své kamarády.“ (Příloha: rozhovor č.5)*
- *„...že se dítě postupně začíná zapojovat, dokáže vyjádřit své pocity, radost.“ (Příloha: rozhovor č.6)*
- *Asi to, že se zamnou nebojí přijít. Zná pravidla a režim té třídy a samozřejmě se zapojuje do hry.“ (Příloha: rozhovor č.7)*
- *„To je asi podobné jako u těch starších dětí. Pomalu se začleňuje do kolektivu, začíná ho zajímat dění ve třídě, zapojuje se do aktivit.“*

Pátá otázka:

Využila jste nějaké prostředky, které vedly k lepší adaptaci? (tabulka č.11)

Tabulka č.11: *Pomocné prostředky k adaptaci*

Návštěva školky, školního prostředí před nástupem do MŠ	3
Možnost přítomnosti rodičů v MŠ	4
Hračka z domova	4
Dostatek prostoru pro dítě	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondentky nejvíce využívají jako pomocný prostředek k adaptaci možnost přítomnosti rodičů v mateřské škole. Dále zmiňují jako vhodný prostředek hračku či předmět z domova. Podle Terezy (rozhovor č.8) jsou předměty vhodné z důvodu, že dítěti stále připomínají domov, což dítě vnímá jako určitý pocit bezpečí. Radka (rozhovor č.1) také zmínila možnost návštěvy školního prostředí, na kterém se shodla i Martina (rozhovor č.2) a Monika (rozhovor č.7). Mezi pomocné prostředky zařazuje Michaela (rozhovor č.4) společně s Kateřinou (rozhovor č.5) i potřebu dát dítěti dostatek času, který je pro úspěšnou adaptaci důležitý.

- „Rodiče využívají možnost adaptace s dítětem třeba o letních prázdninách, kdy přichází s dítětem na školní zahradu. Potom samozřejmě pobyt s dítětem ve třídě a taky máme dotazník pro rodiče, který dáváme rodičům, před vstupem dítěte do školky, abychom získali informace o potřebách dítěte. Pak si třeba děti nosí hračku z domova.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „Jo jasně. Rodiče můžou s dětmi ze začátku chodit na chvíli do třídy...máme otevřené dny, kdy můžou rodiče s dítětem školku navštívit, no.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „No u nás si děti mohou přinést svoji hračku, myslím si, že je to pro ně takový uklidňující. Někdy mohou s dítětem přijít i rodiče do třídy.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „Přímo prostředky nevyužíváme. Jediné, na čem lpím je, aby dítě dostalo dostatek času na jeho adaptaci. Netlačit na něj, nenutit ho do činností.“ (Příloha: rozhovor č.4)
- „Nejlepší prostředek je dát mu dostatek času na všechno. Zvyká si na nové věci a je to pro něj náročný. Takže hlavně ten čas a samozřejmě umožnit tomu dítěti i rodičům, aby s ním mohli na chvíli do té třídičky jít.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Jasně. Dávali jsme mu dostatek prostoru. Nemusel se zapojovat do aktivit. Mohl jen zdáli pozorovat a co dost pomáhalo byla hračka z domova, která opravdu dost pomáhala.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Samozřejmě, musíte v tom dítěti vzbudit důvěru k Vám, aby vědělo, že se nemusí bát za Vámi přijít. Jinak jako přímo prostředek, tak to pořádáme o prázdninách slavnost, kam se rodiče mohou přijít podívat a navštívit společně s dětmi naši školku.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Stejně jako u všech ostatních dětí. Dovolit mu vzít si nějaký předmět z domova, který mu bude připomínat domov, maminku, nebo tatínka.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Znění třetí výzkumné otázky: Jak probíhá adaptace dvouletých dětí v homogenní třídě?

První otázka: Jak dvouleté dítě reaguje, když se dostane do věkově stejnorodé třídy?

(tabulka č.12)

Tabulka č.12: *Reakce dítěte na homogenní skupinu*

Dítě vyžaduje pozornost učitelky	6
Nejistota dítěte	2
Pomoc od učitelky	5
Učitelka zastupuje roli matky	1
Nemám s homogenní skupinou zkušenosti	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Většina respondentek se shodla na názoru, že pokud dvouleté dítě navštíví homogenní skupinu, hlavní reakcí je získávání pozornosti učitelky, a také nadměrné vyžadování pomoci od ní. Radka (*rozhovor č.1*) společně s Martinou (*rozhovor č.2*) zmínily jako reakci nejistotu, která se projevuje nejčastěji pláčem. Kateřina (*rozhovor č.5*) dále uvedla, že učitelka nahrazuje během pobytu dítěte v mateřské škole roli matky.

- „Homogenní skupina je pro ty dvouletý náročná. Často se tam setkávají s dětmi, které jsou na tom po té psychické stránce stejně, a to jim moc nepomáhá. Jsou nejistí. Je tedy hlavně na učitelce, aby na to dítě zbytečně netlačila a dala mu prostor. Ty první týdny jsou hlavně hodně o seznamování s prostředím, chováním a ukazováním.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „Já vím, že když jsme měli tu jeslovou třídu a těch dvacet dvouletáků, tak to září bylo náročný, samozřejmě všechny děti přicházely do školky s brekem a ty ostatní co je viděly, tak brečely taky. V tomhle případě je opravdu potřeba dostatek pedagogů, aby se těm dětem mohli věnovat. Ty děti potřebují aspoň ten první měsíc pozornost, chtějí všechno vysvětlit, neumí si dojít samy na záchod.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „No, ty děti se seznamují s prostředím. Mnohdy si neumí dojít na záchod, nosí plenky, potřebují krmit. Proto je fakt dobrý, když je na tý třídě víc učitelek a můžou se těm dětem věnovat.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „Děti jsou do té doby, než navštíví školku závislé jen na mamince. Takže je jasné, že když přijdou do školky, tak je všechno vzhůru nohama. Ale jako záleží na dětech. Někdy jsou i ty nejmladší schopni uklidnit kamarády, a to paní učitelce ze začátku rozhodně moc pomůže.“ (Příloha: rozhovor č.4)

- „Heleďte, ta homogenní skupina je pro tu učitelku a myslím si, že i pro to dítě náročnější. Když přijde nově do školky, tak učitelka zastupuje tu část dne, kdy je ve školce, vlastně jeho maminku. Takže ta homogenní adaptace není fakt o ničem jiném než tý paní učitelce, která ty děcka musí zaopatřit ve všech směrech.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Ne, nemám s homogenní třídou zkušenost.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Nevím, nemám s tím zkušenost.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Záleží to dost na sestavení té třídy. Pokud bude ve třídě více nově příchozích takto starých dětí, je to náročné. V tu chvíli je to vše na paní učitelce. Pokud už je však ve třídě více adaptovaných dětí, které si s novým hrají, ukazují mu hračky, tak je to jednodušší.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Druhá otázka: Co je podle Vás na adaptaci v heterogenní třídě pro dvouleté dítě nejtěžší? (tabulka č.13)

Tabulka č.13: Nejtěžší aspekt adaptace v homogenní třídě

<i>Chybí pomoc od ostatních dětí</i>	3
<i>Pomalé tempo, které vede ke frustraci</i>	1
<i>Dítě je v prostředí stejně starých dětí</i>	2
<i>Neznámé prostředí</i>	1
<i>Stejně, jako u heterogenní – vazba na matku</i>	1
<i>Nevím</i>	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Jako největší problém adaptace v homogenní třídě vnímá Radka (rozhovor č.1), Veronika (rozhovor č.3) a Michaela (rozhovor č.4) absenci pomoci od starších dětí. Kateřina (rozhovor č.5) vnímá za problematické stejnorodé složení třídy, které není podle ní pro dítě přirozeným. Zajímavá byla i odpověď Martiny (rozhovor č.2), podle které je nejtěžší pomalé tempo dvouletých dětí, z kterého vznikají projevy nevrlosti a demotivace k dalším aktivitám. Tereza (rozhovor č.8) nevidí výrazný rozdíl oproti heterogenní skupině. Podle ní je největším problémem odloučení od matky, a to v obou věkových skupinách.

- „Asi to, že mu s tou adaptací nikdo z dětí nepomůže. A záleží to čistě jen na paní učitelce.“ (Příloha: rozhovor č.1)

- „Ty děti jsou třeba v těch sebeobslužných činnostech fakt pomalejší. A oni to samy vnímají, a pak jsou často mrzutí a nechtějí dále pokračovat v činnostech.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „Přijdou do prostředí stejně starých dětí, který jsou na tom podobně. A nikdo z těch dětí neřekne pojd', já ti to tady ukážu.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „Myslím, že asi to neznámé prostředí. Dvouletý děti si navzájem nepomůžou a o to víc to má to dítě ztížený.“ (Příloha: rozhovor č.4)
- Ta homogenní skupina pro dvouletý děcka je těžká v tom, že je v prostředí stejně starých dětí. Oproti tý heterogenní není homogenní skupina jako přirozená.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Nemám s homogenní třídou zkušenost.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Nevím.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Úplně nejtěžší je ta vazba na matku. To vidím u obou skupin stejně, jinak mě jako nic nenapadá.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Po jaké době se dítě v této skupině adaptovalo? (tabulka č.14)

Tabulka č.14: Doba adaptace v homogenní skupině

Měsíc	4
Je to individuální, podle toho, jak často navštěvují MŠ	3
Stejně jako v heterogenní	2
Nevím	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Doba adaptace je dle učitelek mateřských škol individuální záležitostí. Martina (rozhovor č.2) vidí největší problém v časté nemocnosti dětí, která adaptaci prodlužuje. Tereza (rozhovor č.8) také hovoří o důležitosti pravidelné docházky do mateřské školy, díky které dochází k rychlejšímu začlenění.

Několik učitelek označuje dobu adaptace v homogenní skupině jako delší než v heterogenní třídě. Podle Radky (rozhovor č.1) je to minimálně měsíc, který je podle ní klíčový k úspěšné adaptaci. S tímto názorem se shodla i Veronika (rozhovor č.3) společně s Kateřinou (rozhovor č.5) a Terezou (rozhovor č.8). Michaela (rozhovor č.4) a Monika (rozhovor č.7) nevidí v době adaptace mezi věkovými skupinami rozdíl.

- „No tak ta homogenní skupina je celkově náročnější a tím pádem se i prodlužuje čas té adaptační doby. Řekla bych minimálně ten měsíc.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „V té homogenní skupině dvouletých dětí je většinou problém ten, že jsou často nemocné, a to samozřejmě adaptaci prodlužuje. Takže je to dost individuální...“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „Řekla bych ten měsíc no. Jako samozřejmě je to individuální, ale ta homogenní skupina je pro tu adaptaci prostě náročnější.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „Ne, nevidím v tom oproti té heterogenní skupině rozdíl.“ (Příloha: rozhovor č.4)
- „Jak už jsem říkala jo. Každý dítě je jiný a někomu to trvá měsíc, někomu týden. Ale kdybych měla říct svůj názor, tak asi ty 3-4 týdny, no ten měsíc.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Ne, nemám s homogenní třídou zkušenost. (Příloha: rozhovor č.6)
- „Nevím, nemám s tím zkušenost. Ale jako myslím si, že v tom není rozdíl“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Záleží na tom, jak často mateřskou školu navštěvuje. Pokud je docházka pravidelná, tak si myslím, že ten měsíc.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Znění čtvrté výzkumné otázky: **Jaké jsou shodné a rozdílné prvky homogenní a heterogenní skupiny?**

První otázka:

Jaký je největší rozdíl mezi adaptací v homogenní a heterogenní třídě? (tabulka č.15)

Tabulka č. 15: Rozdíl mezi homogenní a heterogenní skupinou

Homogenní skupina je oproti heterogenní náročná na obslužné práce učitelky	1
V homogenní skupině je denní program přizpůsobený jen pro ty nejmladší	1
Heterogenní skupina umožňuje mladším dětem účastnit se aktivit, které by nemohly provádět s vrstevníky	1
Oproti homogenní skupině je heterogenní přirozenějším modelem rodiny	1
V heterogenní třídě se učí mladší od starších	2
V heterogenní třídě pomáhají starší mladším	3

Zdroj: Vlastní výzkum

Ivana (rozhovor č.2), Veronika (rozhovor č.3) a Tereza (rozhovor č.8) se shodly na názoru, že oproti homogenní třídě, mohou v heterogenní skupině starší děti pomáhat mladším. Ivana (rozhovor č.6) a Monika (rozhovor č.7) dále uvádějí rozdíl v učení. Heterogenní skupinu vnímají jako prostor, ve kterém starší děti předávají své zkušenosti mladším dětem, a tím dochází k rychlejšímu získávání nových poznatků. Radka (rozhovor č.1) vidí i odlišnost ve výběru aktivit pro jednotlivé věkové skupiny. Heterogenní skupina je podle ní místo, kde si mladší děti mohou vyzkoušet i aktivity, které by nemohly provádět s vrstevníky. Další rozdíl vidí i v náročnosti obslužných prací ve věkových skupinách. Zatímco v heterogenní skupině je větší počet starších dětí, které mohou pomoci mladším, v homogenní skupině je na všechny obslužné činnosti učitelka sama.

- *„Adaptace dvouletých dětí v homogenní třídě je třída velmi náročná na obslužné práce učitelky v hygieně, oblékání, nebo stolování a u heterogenní tříd, kde je větší počet starších dětí je většinou tato třída hlučnější. Pak i samozřejmě vysoká pracovní náročnost učitelek ve třídě. Dále heterogenní třída dovoluje mladším dětem účastnit se aktivit, které by nemohly provádět jen s vrstevníky. Heterogenní třída umožňuje těm, kteří jsou napřed či pozadu najít ostatní na stejné úrovni ale samozřejmě je nutné zdůraznit, že záleží na počtu nejmladších dětí v té skupině.“ (Příloha: rozhovor č.1)*
- *„V tý heterogenní jsou i starší děti, který dokážou těm mladším pomoci. To vidím jako velkou výhodu, protože to paní učitelce moc pomůže. Ale zas ta homogenní skupina je dobrá v tom, že ten program může být přizpůsobený jen pro ty malinký.“ (Příloha: rozhovor č.2)*
- *„Asi největší je ten, že v těch heterogenních si určitě víc navzájem pomůžou.“ (Příloha: rozhovor č.3)*
- *„No asi ten, že když přijde dvouleté dítě do mateřské školy, tak mu budou bližší jeho vrstevníci v té homogenní skupině. Program bude mířený taky přímo na ně, což v heterogenní nelze.“ (Příloha: rozhovor č.4)*
- *„Já si myslím, že ta heterogenní skupina je prostě přirozenějším modelem rodiny, vůbec toho rodinného zázemí. Toho vůbec vztahového, vztahových možností a působením na to děcko.“ (Příloha: rozhovor č.5)*

- „Ta heterogenní skupina mi dává mnohem větší smysl ve všech směrech. Děti se setkávají se staršími dětmi, od kterých se mohou učit.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Ten rozdíl vidím hlavně v tom, že v té heterogenní se ty mladší děti učí od starších a celkově si myslím, že je ten vývoj mnohem rychlejší.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Já mezi nimi moc rozdíl nevidím. Snad jen to, že v té heterogenní pomáhají starší mladším dětem. Pak jsou samozřejmě další věci okolo. Ale tohle vidím jako ten hlavní rozdíl.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Druhá otázka:

Jsou nějaké prvky, ve kterých se podle Vás tyto dvě skupiny shodují? (tabulka č.17)

Tabulka č.16: Shodné prvky ve věkových skupinách

Každé dítě je individuální	1
Dítě je vždy na prvním místě	2
U obou skupin dochází ke vzdělávání	2
Je stejné vše, jen se liší věkové rozpoložení	1
Nevím, nemám zkušenost	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondentky jsou toho názoru, že v každé skupině dochází ke vzdělávání dítěte, které je za jakékoliv situace na prvním místě. Radka (rozhovor č.1) dále hovoří o individualitě každého dítěte, také individuálnímu přístupu pedagoga, který je shodný v obou skupinách. Kateřina (rozhovor č.5) vnímá obě skupiny stejně, pouze s odlišností věkového rozpoložení.

- „No tak určitě je v každé skupině důležité brát ohled na to, že každé dítě je individuální, a i my jako pedagogové k nim individuálně přistupujeme.“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „Myslím si, že ta náplň práce je stejná v obou typech tříd. Myslím to tak, tak, že v každé třídě se ty děti vzdělávají podle nějakých předem daných norem, a to jak v homogenní, tak heterogenní skupině.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „já si myslím, že každá skupina má své pro a proti...vždy je ale na prvním místě dítě...zajistit všechny jeho potřeby tak, aby se tu cítilo co nejlépe... (Příloha: rozhovor č.3)

- „Já si myslím, že každá skupina má své pro a proti, vždy je ale na prvním místě dítě zajistit všechny jeho potřeby tak, aby se tu cítilo co nejlépe.“ (Příloha: rozhovor č.4)
- „Jako ta práce s dětmi je vlastně úplně stejná. Rozdíl je pouze v programu toho dne, kdy v té heterogenní skupině se musíme připravit na všechny děti a tady jen na ty dvouletý.“ (Příloha: rozhovor č.5)
- „Nevím.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „To asi úplně říct nemůžu, když jsem tam nikdy nepracovala. Nevím.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „V obou skupinách dochází ke vzdělávání dítěte a dítě je prostě na prvním místě.“ (Příloha: rozhovor č.8)

Třetí otázka:

V jaké věkové skupině se podle respondentek dítě lépe adaptuje? Homogenní či heterogenní? (tabulka č.18)

Tabulka č.17: Vhodnější věková skupina pro adaptaci ve věkové skupině

Heterogenní	6
Homogenní	1
Nezáleží na tom	1

Zdroj: Vlastní výzkum

Jako vhodnější věkovou skupinu pro adaptaci dvouletého dítěte vnímají respondentky spíše heterogenní třídu. Pouze Michaela (rozhovor č.4) se přiklání k homogenní skupině, která je dle ní vhodnějším místem pro adaptaci. Podle Moniky (rozhovor č.7) nezáleží na věkové skupině, kde se dítě adaptuje. Vidí přínosy v obou věkových skupinách.

- „Přikláním se k heterogenní skupině, ...“ (Příloha: rozhovor č.1)
- „Možná, že pro ty malinký je lepší heterogenní třída.“ (Příloha: rozhovor č.2)
- „Řekla bych, že tyhle věkově smíšené třídy.“ (Příloha: rozhovor č.3)
- „Myslím si, že ze začátku je to ta homogenní skupina. Když už je pak adaptováno, tak zas klidně heterogenní. Ale asi spíš ta homogenní. Ze začátku stoprocentně.“ (Příloha: rozhovor č.4)
- „...po mateřské působím pouze jenom v heterogenní skupině, ke které se i více přikláním.“ (Příloha: rozhovor č.5)

- „Určitě k heterogenní skupině no.“ (Příloha: rozhovor č.6)
- „Myslím si, že na tom nezáleží. Každá skupina je pro dítě něčím přínosná.“ (Příloha: rozhovor č.7)
- „Tak jelikož mám zkušenosti jak s homogenní, tak heterogenní třídou, tak můžu s čistým svědomím říct, že je to stoprocentně heterogenní skupina.“ (Příloha: rozhovor č.8)

8 DISKUZE

Názory učitelek mateřských škol na problematiku, jak vypadá adaptace dvouletých dětí v homogenních a heterogenních třídách, se téměř neliší.

Zařazení dvouletých dětí vnímají téměř všechny respondentky spíše negativně. Dle jejich názoru, nejsou děti dostatečně zralé na pobyt v mateřské škole, a to jak po fyzické, tak psychické stránce. Splavcová a Kropáčková (2016) potvrzují, že pokud dítě není dostatečně vyzrálé, měla by rodina zvážit umístění jejich dítěte do mateřské školy. Dle mého názoru záleží hlavně na rodičích dítěte. Jedině oni vědí, zda je dítě připravené navštěvovat mateřskou školu.

Heterogenní skupina je dle respondentek přirozenějším a snadnějším prostředím pro adaptaci dvouletého dítěte. Adaptace je dle nich v této skupině rychlejší a dochází ke kooperaci mezi všemi dětmi. Kramulová (2011) potvrzuje snadnější adaptaci dítěte v heterogenní skupině. Nové děti se lépe adaptují na nové prostředí díky pozorování starších dětí.

Jako největší problém adaptace v heterogenní skupině vnímají respondentky odloučení od matky. Přesto, že byla tato otázka směřována na heterogenní skupinu, odpovědi byly spíše obecné a směřovaly k oběma věkovým skupinám. Vágnerová (2012) potvrzuje, že by separační proces měl probíhat pomalu. Pokud si dítě ještě neprožilo spolehlivou vazbu s matkou, není schopno odloučení.

Doba adaptace je podle respondentek dost individuální. Většinou se ale shodly zhruba na jednom měsíci, který je podle nich zásadní. Niesel & Griebel (2005) potvrzují, že základní adaptační fáze probíhají právě v prvním měsíci adaptace.

Výše zmíněná doba adaptace se týká obou věkových skupin. Ve většině případech se jeví heterogenní skupina jako úspěšnější, ovšem některé respondentky vnímají obě skupiny shodně.

Adaptace v homogenní skupině je podle několika respondentek mnohem náročnější. Jedna z nich uvádí, že homogenní třída nepředstavuje pro dítě přirozený model skupiny. S tím se ztotožňuje i Šprachtová (2015), která tvrdí, že se homogenní skupina nepodobá běžné sociální skupině.

Jako nejtěžší vlastnost homogenní skupiny vnímají respondentky absenci pomoci od

starších dětí. S tím souvisí i odpověď respondentky, která uvedla pomalé tempo dvouletých dětí, které vede často k demotivaci. Průcha & Kořátková (2013) potvrzují tento názor, který se týká samoobslužných činností, které malým dětem zabírají velké množství času, což vede k projevům mrzutosti.

Jako nejvíce rozdílný prvek vnímají respondentky právě věková struktura dětí, které ovlivňuje chod třídy. Co se týče shodných prvků, ty se týkají hlavně dítěte jako takového. Hlavním rozdílem mezi těmito skupinami je dle respondentek věkové rozložení, které ovlivňuje chod třídy. Naopak shodným prvkem těchto skupin je dle respondentek individualita dítěte, vzdělávání dítěte a také fakt, že je dítě vždy na prvním místě, ať už jde o jakoukoliv věkovou skupinu.

Nelze tvrdit, že je jedna věková skupina pro adaptaci vhodnější než druhá. Každá skupina má svá specifika, ve kterých se jeví snadněji než ta druhá. Každé dítě, které přichází do mateřské školy má odlišné zkušenosti a není tedy možné předpovědět, jaké prostředí je pro dané dítě vhodnější.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak probíhá adaptace dvouletých dětí v jednotlivých věkových skupinách a identifikovat jejich shodné a rozdílné prvky.

V teoretické části jsem pracovala s odbornou literaturou, kde bylo hlavním cílem zpracovat poznatky o motorickém a psychickém vývoji dvouletého dítěte, socializaci dítěte, a také zpracování základních informací o dvouletém dítěti v předškolním vzdělávání. Druhá část teoretické části se zaměřovala na průběh adaptace dítěte a věkové uspořádání tříd. U této části se potvrdil můj názor na nedostatečné množství odborných informací o jednotlivých věkových skupinách. Problematice je ve většině odborného textu věnován pouze krátký úsek a informace nejsou ucelené.

V praktické části bylo cílem zjistit pomocí polostrukturovaného rozhovoru, jak učitelé vnímají adaptaci dvouletých dětí v jednotlivých věkových skupinách. Pomocí rozhovoru bylo dosaženo potřebných dat k vlastnímu výzkumu. Získaná data se ve velké části shodovala s informacemi odborných autorů.

Heterogenní skupina je podle učitelů i odborníků pro dvouleté děti přínosnějším místem k adaptaci, především z důvodu rychlejšího učení se řádu a pravidlům, které pochopí pozorováním starších dětí. V homogenní třídě se děti setkávají pouze se stejnou věkovou skupinou, která pro ně však není přirozeným prostředím. Rozdílné prvky spočívají hlavně ve věkovém seskupení dětí, které zásadně ovlivňuje chod celé třídy. Shodné prvky se týkají hlavně dítěte jako takového, které by mělo být v jakémkoliv případě na prvním místě.

S každou věkovou skupinou se v procesu adaptace pojí pozitiva i negativa. Není však přesná teorie, která by tvrdila, jaká věková skupina je pro adaptaci dítěte vhodnější. Každé dítě je individuální, a tedy i každá adaptace dítěte jiná. Je tedy důležitá podpora nejen ze strany rodičů, ale i učitelů mateřských škol.

Zpracování této práce vzniklo na základě osobních zájmů, které vedly k porovnání odborných informací s vlastními zkušenostmi. Věřím tedy, že i ostatním zájemcům zabývající se touto problematikou poskytne odpovědi na otázky, týkající se adaptace dvouletých dětí v jednotlivých věkových skupinách.

SEZNAM ZKRATEK

MŠ – mateřská škola

RVP PV – rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

SEZNAM LITERATURY

Allen, K. E., & Marotz, L. R. (2008). *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let* (Vyd. 3, přeložil Petra VLČKOVÁ). Portál.

Bacus-Lindroth, A. (2003). *Vaše dítě ve věku od 1 do 3 let*. Portál.

Blatný, M. (Ed.). (2016). *Psychologie celoživotního vývoje*. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

Doberský, P. (1968). *Dietní systém pro nemocnice* (2., přeprac. a rozš. vyd). Státní zdravotnické nakladatelství.

Dvořáková, H. (2011). Adaptace na školku?: každé dítě ji zvládá jinak. *Rodina a škola: časopis pro všechny rodiče a učitele*, 58 (9), s. 20-21.

Grůzová, L., & Syslová, Z. (2015) *Dvouleté dítě v předškolním vzdělávání*. (1.el.vyd.) Brno: Masarykova univerzita, muniPRESS

Häfele, B. (1993). *Každý začátek v mateřské škole je těžký: Pomoc pro rodiče a vychovatele*. Portál.

Havlová, J., Havlínová, M., & Vencálková, E. (Eds.). (2008). *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika)* (3., aktualiz. vyd). Portál.

Havlová, J. (2012). Výhody, či nevýhody věkově smíšených skupin? *Poradce ředitelky mateřské školy*, 2(1), s. 20–22.

Helus, Z. (2011). *Úvod do psychologie: učebnice pro střední školy a bakalářská studia na VŠ*. Grada.

Jedlička, R. (2017). *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. GRADA Publishing.

Kloudová, H. (2013). *Zvládneme mateřskou školu?: rady pro rodiče i učitele*. TeMi CZ.

Kolář, Z. (2012). *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Grada.

Koňátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet* (2., rozš. a aktualiz. vyd). Grada.

- Kramulová, D. (2011). Malí a velcí dohromady, nebo raději zvlášť?: *Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách*, 18(6), s. 16-17.
- Kropáčková, J. (2015, 7. října) *Specifika práce s dvouletými dětmi v mateřské škole 1.*, <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/20399/specifika-prace-s-dvouletymi-detmi-v-materske-skole---1-dil.html>
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2., aktualiz. vyd). Grada.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2017). *Informační materiál ke vzdělávání dětí od dvou do tří let v mateřské škole* <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/podrobny-informacni-material-ke-vzdelavani-deti-od-2-do-3>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2018). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolnivzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>
- Niesel, R., & Griebel, W. (2005). *Poprvé v mateřské škole*. Portál.
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada.
- Piaget, J., & Inhelder, B. (2010). *Psychologie dítěte* (Vyd. 5, přeložil Eva VYSKOČILOVÁ). Portál.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník* (7., aktualiz. a rozš. vyd). Portál.
- Říčan, P. (2014). *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované vydání* (3. vyd). Praha: Portál.
- Schore, J., and A. Schore. 2008. "Modern Attachment Theory: The Central Role of Affect Regulation in Development and Treatment." *Clinical Social Work Journal* 36 (1): 9–20
- Splavcová, H., & Kropáčková, J. (2016). *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Portál.
- Srbová, V. (2011). *Rozdíly homogenně a heterogenně uspořádaných tříd v MŠ a jejich vliv na připravenost dítěte pro vstup do 1. třídy základní školy* [Diplomová práce, Univerzita Karlova]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/96380/?lang=en>

Strauss, A. L., & Corbin, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Sdružení Podané ruce.

Syslová, Z. (2015). *Jak úspěšně řídit mateřskou školu* (2., doplněné a aktualizované vydání). Wolters Kluwer.

Šprachtová, L. (2015). Věkově smíšené třídy dětem svědčí. *Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3–8 let v mateřských školách a školních družinách*. 22 (3), s. 8-11.

Švaříček, R., & Šedová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál.

Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Portál.

Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vydání druhé, doplněné a přepracované). Karolinum.

Vyhláška 14/2005 Sb., vyhláška o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14>

Woolfson, R. C. (2004). *Bystré dítě* (přeložil Jana PACNEROVÁ). Ottovo nakladatelství.

Zákon č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č.1 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU RADKOU

PŘÍLOHA Č.2 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU MARTINOU

PŘÍLOHA Č.3 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU VERONIKOU

PŘÍLOHA Č.4 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU MICHAELOU

PŘÍLOHA Č.5 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU KATEŘINOU

PŘÍLOHA Č.6 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU IVANOU

PŘÍLOHA Č.7 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU MONIKOU

PŘÍLOHA Č.8 – PŘEPIS ROZHOVORU S UČITELKOU TEREZOU

PŘÍLOHA Č.1 - *Rozhovor s Radkou*

Paní učitelko, děkuji že mi pomůžete.

„No, snad ti pomůžu (smích)“.

Vy stoprocentně (smích). Můžeme tedy začít?

„No dobře.“

Tak má první otázka směřuje ke dvouletým dětem, jaká je Vaše zkušenost?

„Dvouletí děti u mě ve školce byly skoro vždy. Jsme vesnická školka a ten zájem o umístění takhle malých dětí je fakt velký.“

A kolik jich máte ve školce teď?

„Dole ve třídě motýlků je letos zapsáno 14 dětí ve věku od 2,5 let do 4 let.“

A přímo dvouletáků teda kolik?

„Myslím, že šest. Jo šest.“

A souhlasíte se zařazením takto malých dětí do mateřské školy?

„No, mateřská škola je vzdělávací zařízení, které připravuje děti na vstup do základní školy, proto si myslím, že dvouleté děti do mateřské školy nepatří, potřebují ještě maminku.“

Takže spíše nesouhlasíte?

„Z vlastní zkušenosti vím, že tyhle malinký fakt tu mamku ještě hodně potřebují. Pokud je však potřeba, aby šla maminka nutně do práce, tak to chápu.“

To stoprocentně. A z hlediska připravenosti jsou na tom jak?

„Z praxe vím, že i když jsou děti doma vedeny k samostatnosti, zvládají pít z hrnečku. Ale co se týče hry, tak si nejsou schopny samy hrát, rozhazují hračky, nebo i vyžadují přítomnost dospělého. Nedokážou si samy dojít na toaletu, někdo má ještě plínky a vlastně na odpočinek se pak přebalují do plínek téměř všichni dvouletáci. Nejsou emočně vyzrálý, no myslím, že ty negativa spíše převládají.“

Aha, dobře. Tak další můj dotaz směřuje k informacím o adaptaci dvouletých dětí.

Myslíte si, že jsou dostatečné?

„Jo, já si myslím, že dostatečné jsou.“

A z čeho tedy čerpáte Vy?

„Tak já mam prostudovaný informační materiál ke vzdělávání dětí od 2- 3 let v MŠ, potom časopisy jako je Informatorium. Mé kolegyně i využily nabídku seminářů, které jsme pak společně konzultovaly a co je ještě skvělý a můžu to doporučit je kniha Dívej se a žasni s dětmi do tří let, ta je fakt skvělá.“

A uvítala byste něco nového?

„Jo, uvítala bych návštěvu dvouletých dětí v jiné mateřské škole.“

No, to by bylo určitě skvělé se podívat i někam jinam. Má další otázka se týká změn spojených s příchodem dvouletého dítěte do mateřské školy, udělala jste nějaké?

„Jo, ve školním vzdělávacím programu naší školy byly stanoveny podmínky pro vzdělávání dětí od dvou do tří let.“

Můžete říct jaké?

„Ano. Třída malých dětí se nachází v přízemí budovy. Je vybavena vhodným nábytkem, který splňuje bezpečnost pro malé děti a dostatečným množstvím omyvatelných hraček. Dále byl pořízen i vhodný kresebný materiál, tím myslím tlusté voskovky a voskovky, které se mohou držet v pěsti, a také prstové barvy. Co je zajímavé je to, že tříleté děti mají kompletní mléčný chrup, zatímco dvouletým teprve zuby dorůstají, řešili jsme tedy i výběr jídla a způsob podávání. Využili jsme taky možnosti asistenta pedagoga ze Šablony III.“

Aha, tak to je zajímavé a používáte třeba pro děti bryndáky?

„Ano, děti si každý den nosí své bryndáky.“

A ještě nějaké změny jste ve Vaší školce provedli?

„Ano, třeba ještě při odpočinku. Děti, které zůstávají odpočívat, odpočívají na speciálních nepropustných prostěradlech, která byla pořízena. Pro děti, které nezvládly používat WC, byly připraveny nočníky.“

Děkuju, to bylo vyčerpávající...tak teď se přesuneme k jednotlivým věkovým skupinám...jaká jsou reakce, nebo jako jak se dítě projevuje, když přijde do heterogenní skupiny?

„No většinou ty starší děti se hned chytly těch mladších. Donesly jim hračku, a to dítě to samozřejmě zaujme a tím, jak vidí, že to dítě je to dítě starší, tak se chce chovat jako on a zapojí se do kolektivu.“

Jako po delší době myslíte?

„Ano samozřejmě. Každá ta věková skupina je pro dvouleté dítě náročná, takže to není ze dne na den.“

A co si myslíte, že je pro to dítě v té heterogenní skupině nejtěžší? Myslím při té adaptaci.

„To je stejné asi u obou dvou skupin. Dvouleté děti jsou většinou ještě stále silně vázané na matku či jinou osobu z blízké rodiny, a ačkoliv dvouleté dítě má rádo kolem sebe společnost ostatních dětí, nebere je ještě moc v potaz, v kruhu vrstevníků potřebuje dvouleté dítě oporu dospělého.“

Hm, jasně. A po jaké době se dítě v této skupině adaptuje? Liší se to nějak od té homogenní skupiny?

„To je hrozně individuální. Některé dítě si pomalu zvykne po týdnu, některé ještě ani po měsíci není adaptováno. Ale určitě je to v té heterogenní rychlejší to jo, takže tak ty dva až tři týdny určitě.“

A podle čeho poznáte, že se adaptace zdařila?

„No ona se ne vždy úplně zadaří (smích). Ale to dítě se začne zapojovat do kolektivu, směje se, dokáže si dojít samo pro hračku. Ty reakce jsou jako jak ty homogenní, tak heterogenní stejný.“

Dobře. A pomáháte dětem s tou adaptací nějak? Využíváte nějaké pomocné prostředky?

„Ano samozřejmě pro všechny děti. Rodiče využívají možnost adaptace s dítětem třeba o letních prázdninách, kdy přichází s dítětem na školní zahradu. Potom samozřejmě pobyt s dítětem ve třídě a taky máme dotazník pro rodiče, který dáváme rodičům, před vstupem dítěte do školky, abychom získali informace o potřebách dítěte. Pak si třeba děti nosí hračku z domova.“

Tu hračku si mohou nosit i ostatní děti, nebo jen ty nově příchozí?

„Všechny, nevidím v tom žádný problém.“

Dobře. A co ta homogenní skupina? Jaké jsou reakce dítěte v takové třídě?

„Homogenní skupina je pro ty dvouletý náročná. Často se tam potkávají s dětmi, které jsou na tom po té psychické stránce stejně, a to jim moc nepomáhá. Jsou nejistí. Je tedy hlavně na učitelce, aby na to dítě zbytečně netlačila a dala mu prostor. Ty první týdny jsou hlavně hodně o seznamování s prostředím, chováním a ukazováním.“

A co je podle Vás úplně nejtěžší v té adaptaci? U homogenní třídy.

„Asi to, že mu s tou adaptací nikdo z dětí nepomůže. A záleží to čistě jen na paní učitelce.“

A ta doba adaptace je jaká?

„Jako teď v té homogenní myslíš?“

Ano.

„No tak ta homogenní skupina je celkově náročnější a tím pádem se i prodlužuje čas té adaptační doby. Řekla bych minimálně ten měsíc.“

Aha, dobře. A jaký vidíte největší rozdíl mezi těmi věkovými skupinami?

„Adaptace dvouletých dětí v homogenní třídě je třída velmi náročná na obslužné práce učitelky v hygieně, oblékání, nebo stolování a u heterogenní tříd, kde je větší počet starších dětí je většinou tato třída hlučnější. Pak i samozřejmě vysoká pracovní náročnost učitelek ve třídě. Dále heterogenní třída dovoluje mladším dětem účastnit se aktivit, které by nemohly provádět jen s vrstevníky. Heterogenní třída umožňuje těm, kteří jsou napřed či pozadu najít ostatní na stejné úrovni ale samozřejmě je nutné zdůraznit, že záleží na počtu nejmladších dětí v té skupině.“

S tím souhlasím. A myslíte si, že jsou i nějaké shodné prvky mezi těmi skupinami:

„No tak určitě je v každé skupině důležité brát ohled na to, že každé dítě je individuální, a i my jako pedagogové k nim individuálně přistupujeme.“

Dobře. Tak a má poslední otázka je k jaké věkové skupině se Vy jako pedagog více přikláníte? Nebo spíš jako jaká skupina je pro to dítě k té adaptaci vhodnější?

„Přikláním se k heterogenní skupině, která je významná pro sociální rozvoj dítěte. Výhody těží mladší i starší děti.“

Mohla byste to více specifikovat?

„Jasně. Mladší děti se zájmem pozorují starší děti a chtějí řešit ty stejné úkoly, které s pomocí zkušenějšího kamaráda zvládnou. Starší děti zas na okraji skupiny starších dětí si často nachází kamarády mezi mladšími dětmi.“

Dobře, to je ode mě vše, moc děkuji.

„Nemáš vůbec zač, Míšo.“

Rozhovor č.2 - MARTINA

Paní Martino, děkuju, že mi pomůžete s mým rozhovorem!

„No to vůbec není zač, Míšo (smích).“

Můžeme teda začít?

„Jasně.“

Tak moje první otázka souvisí s Vaší zkušeností s dvouletými dětmi...

„No, já těch zkušeností s dvouletáčkama mám dost. Moje první zkušenosti jsou z venkovské mateřské školy z let 1980 až 1985, to jsme měli tehdy v uvozovkách jeslovou třídu, kde bylo zapsáno dvacet dětí ve věku od 2 do 3 let a o děti se po celý den staraly dvě zdravotní sestřičky.“

Dvacet? Tyjo, to si asi nedokážu představit, ale asi by mě to s nima bavilo (smích). A co hygiena u takhle malinkých dětí?

„No hygienické návyky dětí byly na velmi dobré úrovni už při nástupu do mateřské školy. Tím myslím jako, že děti byly bez plen, poznaly si třeba svoje oblečení, snažily se oblékat, svlékat nebo uměly reagovat na pokyny, dokázaly se i samy najíst, nebo je sestřičky dokrmily, takže to šlo. No, a rodiče těchto dětí chodili do práce, maminky dětí nebyly na mateřské dovolené. Děti dobře prospívaly a byly prostě spokojené. Co se týká vzdělávání těchto dětí, tak nebyly vůbec problémy. Vzdělávání bylo přizpůsobeno věku dětí, bylo udělané podle osnov pro jesle, no to je asi všechno k mé první zkušenosti s dvouletáčkama.“

A jaká je Vaše další zkušenost?

„Další zkušenost mám z doby o pár let později z té samé mateřské školy. Jeslová třída se zrušila z důvodu menšího počtu dvouletých dětí a místo této třídy byla otevřena další třída pro děti od tří let, do této třídy byly v případě zájmu rodičů přijaty i děti dvouleté maminek na mateřské dovolené, kterých bylo ale maximálně kolem pěti.“

A měli jste nějaká kritéria, podle kterých jste děti přijímaly?

„Jojo, měli. Přijatý byly za předpokladu, že jsou bez plen. Vzhledem k tomu, že se jednalo o děti maminek na mateřské dovolené, maminky pobíraly mateřskou, nebo rodičovský příspěvek, bylo další podmínkou délka docházky buď pěti denní celodenní docházka v měsíci nebo polodenní každodenní docházka v měsíci. Děti byly teda

zařazeny do třídy věkově starších dětí. A co se týče učitelek na třídě, tak to byly 2 učitelky, které se střídaly na ranní a odpolední.“

A jak to bylo tady, když jste přešla do této školky?

„To bylo po roce 2010. No zkušenost z městské čtyř třídni mateřské školy s počtem 28 dětí ve třídě a tady byly třídy homogenní a počet učitelek ve třídě byl dvě.“

A tady jste měli taky dvouleté děti?

„No děti byly přijímané podle kritérií, z důvodu velkého počtu dětí, kdy jedním byl i věk dítěte. Zpočátku se dvouleté děti do této MŠ nedostaly právě z důvodu velkého počtu starších dětí.“

A jak to tady máte nyní?

„V současné době jsou u nás děti přijímané stále podle kritérií, kdy je tedy možné přijmout i děti dvouleté. Ty jsou poté zařazeny do nejmladší věkové třídy. Teď tu máme tři děti mladší tří let.“

Tyjo, těch zkušeností máte opravdu hodně. A jak se stavíte vůbec k zařazování takto malých dětí do mateřské školy? Souhlasíte s tím? Nebo jaký na to máte názor?

Spíš ne, Míšo. Raději bych doporučila zařazení těchto dětí do jeslí, když už teda někam musí i přesto, že je maminka doma a nechodí do práce.

Aha, dobře. Má další otázka směřuje k adaptaci dvouletáků. Jak je podle Vás na tom informovanost o tomto tématu? Myslíte si, že jí je dostatek?

„Jo, já myslím, že dostatečný jsou. Já čerpám hlavně z vlastních zkušeností z praxe, kterých si myslím, že mám dost.“

A nějaké změny před příchodem dvouletého dítěte do Vaší třídy jste udělala?

„Jo to stoprocentně. Uzpůsobila jsem alespoň částečně podle možností prostředí třídy.“

Uvedete nějaký příklad?

„Jo, tak třeba jsem dělala jinak výzdobu a uzpůsobila vybavení třídy...“

Vybavení třídy?

„No, přizpůsobila jsem prostor třídy. Děti potřebují velký prostor, proto jsem třeba přesunula nábytek. Pak taky zhodnotila vhodnost hraček a dokoupila různé pomůcky.“

Aha, dobře. Tak další otázky směřují k věkovým skupinám dětí. Jako první se zaměřím na tu heterogenní skupinu. Jaké jsou reakce dítěte, když se dostane do heterogenní třídy?

„(...) Samozřejmě, že v těch prvních dnech a týdnech je dítě spíše pozorovatelem. V té heterogenní skupině se ho většinou chytanou ty starší a vtáhnou ho do kolektivu asi rychleji než v té homogenní.“

A co je pro to dvouleté dítě v této skupině nejtěžší?

„No tak určitě je to odloučení od maminky, to je asi nejtěžší. Pak nepřipravenost dětí, kdy vyžadují prostě mnohem větší péči.“

Dobře. A jak dlouho trvá dítěti se v tomto prostředí zadaptovat?

„To záleží na tom, jak často do té školky dítě chodí. Když je častěji nemocné, ta adaptace se samozřejmě prodlužuje, ale myslím si, že tak ten měsíc.“

A jak poznáte, že je dítě úspěšně adaptované?

„Že vyhledává ostatní děti. Při odchodu maminky nepláče, nebo už ne tolik, jak tomu bylo na začátku. Zná režim té třídy a zapojuje se postupně do činností.“

A využíváte nějakých pomocných prostředků k tomu, aby se dítě lépe adaptovalo?

Jo jasně, to je stejný. Rodiče můžou s dětmi ze začátku chodit na chvíli do třídy. Máme otevřené dny, kdy můžou rodiče s dítětem školku navštívit, no.“

Jo, dobře. Tak a co v té homogenní třídě, jaké jsou reakce dětí, když se do takového prostředí dostanou?

„Já vím, že když jsme měli tu jeslovou třídu a těch dvacet dvouletáků, tak to září bylo náročný, samozřejmě všechny děti přicházely do školky s brekem a ty ostatní co je viděly, tak brečely taky. V tomhle případě je opravdu potřeba dostatek pedagogů, aby se těm dětem mohli věnovat. Ty děti potřebují aspoň ten první měsíc pozornost, chtějí všechno vysvětlovat, neumí si dojít samy na záchod.“

Co je podle Vás v nejtěžší při té adaptaci v homogenní skupině?

No (...) „Ty děti jsou třeba v těch sebeobslužných činnostech fakt pomalejší. A oni to samy vnímají, a pak jsou často mrzutí a nechtějí dále pokračovat v činnostech.“

Aha, dobře. A co doba adaptace? Liší se nějak od té heterogenní?

„V té homogenní skupině dvouletých dětí je většinou problém ten, že jsou často nemocné, a to samozřejmě adaptaci prodlužuje, takže je to dost individuální.“

Hm, jasně. Když se zamyslíte nad oběma skupinami, jaký je mezi nimi největší rozdíl?

„V té heterogenní jsou i starší děti, který dokážou těm mladším pomoci. To vidím jako velkou výhodu, protože to paní učitelce moc pomůže. Ale zas ta homogenní skupina je dobrá v tom, že ten program může být přizpůsobený jen pro ty malinký.“

A myslíte, že mají tyto skupiny nějaké prvky, ve kterých se shodují?

„Myslím si, že ta náplň práce je stejná v obou typech tříd. Myslím to tak, tak, že v každé třídě se ty děti vzdělávají podle nějakých předem daných norem, a to jak v homogenní, tak heterogenní skupině.“

Dobře...a mojí poslední otázka je jaká je podle Vás vhodnější věková skupina pro adaptaci dvouletého dítěte?

„Já jsem pracovala jsem v heterogenní i homogenní skupině. Z mé zkušenosti moc rozdíl nevidím, nedokážu to asi úplně posoudit.“

A přikláníte se k něčemu víc?

„Možná, že pro ty malinký je lepší heterogenní třída. Mají tam nejen paní učitelku, ale i více pomocníčků.“

Super, děkuji. To je všechno z mého rozhovoru

„Nemáš zač“

PŘÍLOHA Č.3 – Rozhovor s Veronikou

Dobrý den paní Veroniko. Jsem moc ráda, že jste si na mě udělala chvíli času.

„Dobrý den. No abych se přiznala, já na ten náš rozhovor dneska úplně zapoměla, ale dopadlo to dobře (smích).“

Nebojte, já Vás nebudu dlouho zdržovat (smích).

„V pořádku, mě nezdržujete. Jen je toho moc a prostě jsem na to zapoměla (smích).“

Dobře. Tak zajímalo by mě, jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi?

„Jako jestli jsem s nimi někdy pracovala?“

Ano.

„Jo, teďkon máme pár dvouletáků a vloni vlastně taky a před mateřskou taky, takže určitě těch 4, 5 let jo.“

A souhlasíte se zařazením takto malých dětí do mateřské školy?

„No asi bych řekla, že je to tak půl na půl. Že s tím souhlasím, pokud to dítě je vyzrálý, protože opravdu některý děti jsou k tomu, ale některý děti. a to si myslím že pak je hlavně na zodpovědnosti a na nějaké soudnosti rodičů. Že některý děti prostě absolutně nejsou zralý, co se týče odloučení, ale i co se týče nějaký sociální vazby, ale i co se týče sebeobsluhy. Teď tady máme dvě děti s plenkami takže, pokud by byl personál k tomu, pokud by byly placený chůvy tak by to bylo fajn, že by se to dalo zvládat mnohem líp.“

Zajímalo by mě, jestli je pro vás v dnešní době dostatek informací o adaptaci dvouletých dětí?

„Možná by mohla být větší nějaká informovanost o tom o tý práci s touhle věkovou skupinou. Protože vlastně předškolní pedagogika, co mám vystudovanou tak je cílená na děti od 3 let takže ty dvouletáci, těch informací je málo.“

A z čeho čerpáte Vy?

„Tak já čerpám hlavně teda z internetu a koupila jsem si knížku, tu mám asi teda dole. Špunti ve školce, pro ty dvouletky, že tam jsou činnosti jakoby přizpůsobeny jejich věku takže většinou tak.“

„Tak má další otázka souvisí také s adaptací. Uělala jste nějaké změny, když jste věděla, že přijde dvouleté dítě?

„Ano udělali. Protože vlastně jako já jsem nastoupila před třema rokama, to je a tady byla jedna třída s 28 dětma a byly všichni pohromadě. Ale vzhledem k tomu, že vlastně když skončila paní ředitelka, tak se přihlásilo hodně malých dětí, takže se ty třídy mohly rozdělit, že my dole máme opravdu ty od těch dvou max. do čtyř nebo 3 roky jsou jim v průběhu tohoto školního roku a tady nahoře jsou větší děti, takže mi přijde, že je to fajn. Protože znám školky malotřídky na vsi, kde jsou děti od 2 do 7 let v jedné třídě, a to je jako to si ani já nedokážu představit na organizaci a na nějakou. Kdyby byly třeba ty chůvy tak by to bylo fajn, tak by to šlo. Ale když je tam na tu ranní učitelka sama a zabavit nebo prostě ty malý potřebují pochovat potřebují to a zase ty velký potřebují jako dělat něco jinýho.“

Hm dobře. Teď se přesuneme ke věkovým skupinám dětí. Nejprve věkově smíšená třída. Jak děti, ty dvouleté reagují, když se dostanou do prostředí heterogenní třídy?

„Řekla bych že tyhle věkově smíšené třídy, že je to jako fajn, že ty starší už třeba nepláčou a ukážou jim pojď. Teď máme právě dvě nové děti, co se adaptují, tak starší kluci už tomu mladšímu chlapečkovi připravují traktory, protože nechce se loučit s maminkou že jo, ale na traktory se utáhne, takže to je zase tak jako fajn, že se ty děti se takhle snaží.“

Jo a co je na té adaptaci v takové třídě nejtěžší? Stále to směřuji k těm dvouletým.

„Jo, to odloučení od maminky je nejhorší, třeba jsme tady měli i holčičku, kterou maminka ještě kojila, takže pro tu to bylo strašně těžký.“

To si nedokážu vůbec představit, a po jaké době si myslíte, že se dítě v té heterogenní skupině adaptuje?

„No, někdy to trvá klidně i měsíc. Záleží na tom, jak to dítě často chodí do školky. Ale mam zkušenost s tím, že je ta heterogenní rychlejší (...). Klidně bych řekla, že ty dva týdny.“

A jak po tom měsíci poznáte, že je dítě adaptované? Jak se chová?

„Povídá si s náma, jako s dětma i semnou. Nebojí se mě o něco požádat, lepší komunikace a už si i třeba sám hraje.“

A využíváte nějakých prostředků, které tomu dítěti s adaptací pomáhají?

„No u nás si děti mohou přinést svoji hračku, myslím si, že je to pro ně takový uklidňující. Někdy mohou s dítětem přijít i rodiče do třídy.“

Dobře, teď se přesuneme k té homogenní třídě. Mohla byste popsat ze svých zkušeností, jak dítě v takovéto skupině reaguje?

„No, ty děti se seznamují s prostředím. Mnohdy si neumí dojít na záchod, nosí plenky, potřebují krmit. Proto je fakt dobrý, když je na tý třídě víc učitelek a můžou se těm dětem věnovat.“

A co je podle Vás nejtěžší?

„Jako při té adaptaci v homogenní třídě?“

Ano.

„Přijdou do prostředí stejně starých dětí, který jsou na tom podobně. A nikdo z těch dětí neřekne pojd', já ti to tady ukážu.“ (Příloha: rozhovor č.3)

A kdybyste měla porovnat dobu adaptace od té heterogenní skupiny, liší se nějak?

„Řekla bych ten měsíc no. Jako samozřejmě je to individuální, ale ta homogenní skupina je pro tu adaptaci prostě náročnější.“

Dobře, a když ty obě věkové skupiny srovnáte, jaký mezi nimi vidíte rozdíl?

„Asi největší je ten, že v těch heterogenních si určitě víc navzájem pomůžou.“

A nějaké shodné prvky obou těch skupin?

„Já si myslím, že každá skupina má své pro a proti, vždy je ale na prvním místě dítě zajistit všechny jeho potřeby tak, aby se tu cítilo co nejlépe.“

S tím určitě souhlasím. A jaká skupina je podle Vás pro tu adaptaci vhodnější? U toho dvouletého.

„Řekla bych, že tyhle věkově smíšený třídy.“

Dobře, tak děkuji moc, tohle je ode mě vše.

„To nemáte vůbec zač.“

PŘÍLOHA Č.4 – *Rozhovor s Michaelou*

Ahoj Míšo, slyšíš mě dobře?

„Ahoj, jojo slyším. (smích)“

Prosím tě, jde tedy o pár otázek k tématu adaptace dvouletých dětí v homogenní a heterogenní třídě. Děkuju, že sis na mě udělala čas, můžeme tedy začít?

„Určitě.“

Mam docela špatnej signál, tak snad to nebude vypadávat. (smích)

„(smích)“

Tak Míšo, jaké jsou tvé zkušenosti s dvouletými dětmi?

„No, já jsem šla hned po škole sem do týhle školky, kde jsem celou dobu. Když jsem nastoupila, tak tu tyhle malé děti nebyly, ale teď je tu máme.“

A ty si měla možnost mít je ve své třídě?

„Jojo, teď jsem akorát ve třídě, kde mám děti ve věku od dvou do 4 let a mám tu dva dvouletáky. Předtím jsem měla předškoláky.“

A souhlasíš, aby děti mladší tří let chodily do mateřské školy?

„Nesouhlasím. Podle mého názoru je to velmi předčasné. Málo, které dítě dokáže už v tomto věku odloučení od rodičů na delší dobu.“

A vidíš ještě v něčem určitou bariéru, která dítěti nedovoluje správnou adaptaci?

„No tak určitě komunikační schopnosti a hygienické návyky no. Ale i budování sociálních vztahů je na velmi nízké úrovni.“

Takže si myslíš, že nejsou připraveny na to jít do mateřské školy...

„Podle mého názoru dvouleté děti nejsou připraveny na nástup do mateřské školy. Když už chtějí rodiče umístit dvouleté dítě do mateřské školy, tak bych upřednostnila třeba dětské skupiny. Tam je méně dětí a pro děti větší individuální přístup a třeba možnost domluvit si docházku dle potřeby, takže asi tak.“

A co informace, které máte dostupné k adaptaci dvouletých dětí? Jsou postačující, nebo by si uvítala něco nového?

„No, když už teda začleňování dvouletých dětí do mateřské školy, tak bych byla určitě ráda, aby se k tomu přizpůsobilo prostředí mateřské školy.“

Můžeš to nějak konkretizovat?

„Myslím tím třeba počty dětí ve třídě, asistenti pedagogů, nebo i materiální vybavení. Přijde mi, že se na to občas zapomíná.“

Jo a co se týče těch informací, je jich podle tebe dost, nebo by si chtěla, uvítala něco nového?

„No myslím si, že těch informací je málo. Uvítala bych určitě nějaké semináře, nebo třeba i praktické ukázky, jak pracovat s dvouletými dětmi.“

A ty čerpáš z čeho?

„Tak já si hlavně čtu články na internetu a mám doma knížku od Splavcový a Kropáčková, která je skvělá teda.“

Jo to je. A co změny, které jsou spojené s dvouletými dětmi? Udělala si nějaké?

„Jako v prostředí myslíš?“

Ano taky, myslím to celkově. Jestli si nějak přizpůsobila prostředí tomu dvouletému dítěti.

„Jasně, musela jsem přizpůsobit podmínky, a to jak materiální, hygienické. Pak celkově prostředí prostě. Musela se provést revize hraček, zda nejsou pro děti třeba zdraví nebezpečné.“

Dobře, děkuju za odpověď. Teď se tě zeptám na otázky, které směřují právě k těm věkovým skupinám. Když začnu u té heterogenní třídy, jak dvouleté dítě reaguje v takovém prostředí?

„Já si myslím, že v tomhle se děti neliší a jsou stejné. Nejdříve je to samozřejmě náročné, protože je jim smutno po mamince, po domově. Ale díky tomu, že jsou v té heterogenní třídě starší děti, které se o ty mladší starají rádi a ty mladší zase vzhlíží k těm starším, tak pozoruji, že se ty mladší děti chtějí podobat starším a chtějí se chovat více jakoby dospěle. Proto je ten pláč třeba jen chvilkovou reakcí, která se rychle sama utne.“

A co myslíš, že je pro dítě v té heterogenní třídě nejtěžší?

„Že nejsou ty třídy přizpůsobené pro takhle malé děti. Já se třeba setkala s tím, že bylo ve třídě hodně dětí, ale málo učitelek.“

Jako, že ty třídy jsou teda nepřizpůsobené třeba i materiálním vybavením, nebo myslíš jen tím personálem?

„I tím materiálem. Třídy jsou fakt cíleně vybavené hlavně pro ty děti od tří do šesti let.“

Dobře. A co adaptace v této třídě, jak dlouho trvá? Nebo jako, po jaké době je dítě adaptované?

„Hele to je jak kdy. Měli jsme tu i chlapečka, který se adaptoval až skoro po půl roce.“

Bylo to tím, že školu nenavštěvoval pravidelně a o to déle ta adaptace trvala. Ale jako obecně to nejde asi říct úplně nějaký pevný časový úsek. Mně přijdou obě skupiny v tomto směru stejné.“

A jak poznáš, že se ta adaptace zdařila?

„Když to vezmu podle toho chlapečka, tak zhruba ten půlrok to bylo fakt náročný. Plakal, nechtěl si s ničím hrát ani nic takového. Poté co jsme mamince sdělili, že by bylo fajn, aby ta docházka byla pravidelnější, začlo se to lepšit. Chlapeček se začal zapojovat do aktivit, komunikoval. To myslím, že byl takovej impulz, který mi dával najevo, že je adaptace zdařená. Je fakt důležité nechat tomu dítěti dostatek prostoru.“

Jo a využíváte ve školce nějakých pomocných prostředků, které by tomu dítěti mohly s adaptací pomoci?

„Přímo prostředky nevyužíváme. Jediné, na čem lpím je, aby dítě dostalo dostatek času na jeho adaptaci. Netlačit na něj, nenutit ho do činností.“

S tím souhlasím, dobře, děkuji. A co homogenní skupina? Jak dítě reaguje v tomto seskupení?

„Děti jsou do té doby, než navštíví školku závislé jen na mamince. Takže je jasné, že když přijdou do školky, tak je všechno vzhůru nohama. Ale jako záleží na dětech. Někdy jsou i ty nejmladší schopni uklidnit kamarády, a to paní učitelce ze začátku rozhodně moc pomůže.“

A dokázala by si říct, co je pro to dítě v té homogenní skupině nejtěžší?

„Myslím, že asi to neznámé prostředí. Dvouletý děti si navzájem nepomůžou a o to víc to má to dítě ztížený.“

A ta doba adaptace v této homogenní skupině se teda podle tebe neliší od té heterogenní?

„Ne, nevidím v tom oproti té heterogenní skupině rozdíl.“

Dobře, dobře. A když jako porovnáš obě ty skupiny, jaký je mezi nimi největší rozdíl?

„No asi ten, že když přijde dvouleté dítě do mateřské školy, tak mu budou bližší jeho vrstevníci v té homogenní skupině. Program bude mířený taky přímo na ně, což v heterogenní nelze.“

A je nějaká věc, ve které se ty obě skupiny shodují? Někaký shodný prvek?

„Ať už je to heterogenní třída, nebo homogenní, tak je vždy na prvním místě dítě. Vždy v každém případě.“

A kdyby ses tedy měla přiklonit k jedné skupině, která je podle tebe pro to dvouleté dítě vhodnější?

„Myslím si, že ze začátku je to ta homogenní skupina. Když už je pak adaptováno, tak zas klidně heterogenní. Ale asi spíš ta homogenní. Ze začátku stoprocentně.“

Dobře, moc děkuji. To je všechno.

„Nemáš zač, měj se hezky.“

PŘÍLOHA Č.5 – *Rozhovor s Kateřinou*

Dobry den, pani Kateřino, jsem moc rada, že mi s mou prací pomůžete.

„To nemáte zač. A tématem jsou teda dvouletáci, jo?“

Ano, dvouleté děti a jejich adaptace v homogenních a heterogenních třídách.

„Dobře, s těma zkušenosti mám tolik, že Vám snad něco předám.“

To určitě ano. Tak, říkáte, že máte s těmito dětmi zkušeností dost. Můžete to nějak více rozvést?

„Opravdu mám ve školce dvouleté děti, měla jsem je dlouho ve školce a jakmile se objevila i ta možnost, že jsem mohla vzít dvouleté dítě do školky, tak jsem ho vzala hned, byla jsem mezi prvními. Stačí to takhle?“

Ano, jen mi prosím ještě přibližte přímo Vaší zkušenost. Tím myslím, jako jestli jste s nimi někdy pracovala.

„Jasně, pracovala. Předtím než jsem šla dělat ředitelku, tak jsem měla přímo třídu, kde byli dvouletáci. Teď je tu máme taky, takže těch zkušeností je dost.“

Dobře, děkuji. Má další otázka je, zda souhlasíte se zařazením dvouletých dětí do mateřské školy? Ale Vy už jste na to vlastně odpověděla. (smích)

„Tak víte co, tím, že jsem poznala teda samozřejmě i ty rodiny, které ty děti do té MŠ dávali, tak jako je pravdou, že je to případ od případu, člověk od člověka, děcko od děcka je to zcela individuální. Řekla bych, že mám názor jako normální každý normální zdravý člověk. Nejvíc může dát samozřejmě tomu dítěti milující rodina, ale když už přijde ten správný čas, ale je to zase děcko od děcka tak prostě v tom kolektivu těch vrstevníků se ty děti mají báječně a pokud prostě opravdu mají tu šanci, že ten dětský kolektiv zastřešuje a vede člověk, který prostě má ty děti rád a prostě dá mu jak to po stránce intelektu rozvíjejícího tak po stránce citu rozvíjejícího tak jako si myslím, že není nic proti ničemu jako proč by nemohly jít prostě do toho kolektivu i v takhle raném věku.“

Jasně. A myslíte si, že je dostatek informací o adaptaci dvouletých dětí ve školce?

„Víte co, já jsem člověkem, který prostě opravdu říká, nejdůležitější je, aby se ty dvouletácci nebo jakkoli staré děti dostali do rukou lidí, který ty děti mají rádi, který tu práci mají rádi a děti milují. A pokud prostě opravdu se dostanou ať jsou to dvouleté tříleté desetileté patnáctileté děti prostě do rukou člověka, který prostě chce s nimi pracovat a je člověkem který prostě neříkám jim odpustí i nějaký prohřešek,

samozřejmě nejsem zase člověkem, který by (...) jsem maminkou dvou dětí teďkon i čtyř vnoučátek, takže nejsem zase zcela benevolentním člověkem, ale jako svým způsobem každý nemá pokaždé prostě náladu, nemá pokaždé prostě (...) V podstatě, nechová se tak jak by se zcela chovat měl, jsme prostě lidé no co si budeme povídat. Určitě si prostě myslím, že každý nesnědl všechnu moudrost světa a určitě si prostě myslím, že pokud někdo chce pracovat s lidmi, dětmi zvláště by si tohleto měl uvědomovat, že prostě je prostě ten jediný moudrý na světě, který prostě zbaštil veškerou moudrost světa.“

Tím jste tedy měla na mysli, že ty informace získáváte prostřednictvím vlastních zkušeností?

„Jo, přesně tak. Jelikož mám opravdu hodně zkušeností, tak díky nim vím, jak taková adaptace probíhá.“

A když jste měla ve školce dvouleté děti, provedla jste nějaké změny?

„Určitě, to víte, že jo, to se musí. Samozřejmě je důležité, aby prostě ty děti měly možnost, teda samozřejmě si ledačos sami vzít, ale k ledačemus se nesmějí dostat, když si vezmete třeba byt jsou to kulaté nůžky tak prostě musí být o políčku výš.“

Můžete uvést ještě nějaký příklad změny, kterou jste provedli?

„No, tak jak už jsem říkala, musely se určitý předměty třeba posunout o políčku výš. Pak vím, že se pořizovala nepromokavý prostěradla na spaní a celkově změna hygienických prostředků.“

Dobře. Tak teď už se dostáváme k otázkám mířeným k věkovému uspořádávání tříd.

Jakou máte zkušenost s reakcí dvouletého dítěte, když bylo v heterogenní skupině?

„Víte co, to dítě samozřejmě kouká, pozoruje. Je to pro něj nový prostředí a neví, co od toho má jako čekat. Musí mu ta učitelka pomoci. Ukázat mu třídu, představit ho ostatním dětem.“

Hm, a co je podle Vás na adaptaci v té heterogenní skupině nejtěžší?

„Asi to, aby to dítě fakt dostalo ke všemu dostatek prostoru.“

A jak dlouho trvá adaptace dvouletáka v této skupině?

„Víte co, to je jak který děcko. Každý je jiný. Každý potřebuje něco jiného a někomu to trvá pár dní a někomu měsíce.“

A když je dítě úspěšně adaptované, jaké jsou jeho projevy chování?

„Přichází do školky s úsměvem, těší se tam. Ví, že tam má své kamarády.“

A pomáháte si nějak? Nebo ne Vy, ale jako jestli používáte nějaké prostředky, které mu pomohou docílit té úspěšné adaptace?

„Jak už jsem říkala. Nejlepší prostředek je dát mu dostatek času na všechno. Zvyká si na nové věci a je to pro něj náročný. Takže hlavně ten čas a samozřejmě umožnit tomu dítěti i rodičům, aby s ním mohli na chvíli do té třídičky jít.“

Dobře a teď ta homogenní skupina. Jaké jsou reakce dětí v tomto seskupení?

„Heleďte, ta homogenní skupina je pro tu učitelku a myslím si, že i pro to dítě náročnější. Když přijde nově do školky, tak učitelka zastupuje tu část dne, kdy je ve školce, vlastně jeho maminku. Takže ta homogenní adaptace není fakt o ničem jiném než tý paní učitelce, která ty děcka musí zaopatřit ve všech směrech.“

Co je pro takové dítě v této skupině nejtěžší?

Ta homogenní skupina pro dvouletý děcka je těžká v tom, že je v prostředí stejně starých dětí. Oproti tý heterogenní není homogenní skupina jako přirozená.“

A jak dlouho se podle Vás dítě v téhle skupině adaptuje?

„Jak už jsem říkala jo. Každý dítě je jiný a někomu to trvá měsíc, někomu týden. Ale kdybych měla říct svůj názor, tak asi ty 3-4 týdny, no ten měsíc.“

Když ty skupiny porovnáte, v čem vidíte rozdíl?

„Já si myslím, že ta heterogenní skupina je prostě přirozenějším modelem rodiny, vůbec toho rodinného zázemí. Toho vůbec vztahového, vztahových možností a působením na to děcko.“

Dobře a v čem se ty skupiny naopak shodují?

„Jako ta práce s dětmi je vlastně úplně stejná. Rozdíl je pouze v programu toho dne, kdy v té heterogenní skupině se musíme připravit na všechny děti a tady jen na ty dvouletý.“

A mojí poslední otázka je k čemu se vy více přikláníte? Jako jaká ta skupina je pro dvouleté dítě z hlediska adaptace vhodnější?

„Helejte já celý život působím nebo takhle jako začínající učitelka jsem působila v homogenní skupině, pak jsem vlastně rok působila jako učitelka nebo vlastně dva roky působila jako učitelka v heterogenní skupině, a pak jsem samozřejmě absolvovala svoje dvě mateřské, a po mateřské působím pouze jenom v heterogenní skupině, ke které se i více přikláním. Je pro ty děcka mnohem přirozenější skupinou.“

Dobře, to je vše z mých otázek. Moc Vám děkuji, že jste mi poskytla rozhovor k mé

práci.

„To jako nemáte zač, tak snad sem Vám pomohla.“

PŘÍLOHA Č.6 – Rozhovor s Ivanou

Ivanko, moc děkuji, že jste si na mě udělala čas

„Michalko já ti moc ráda pomůžu. (smích) Můžeme jít na to hned? Já si pak musím ještě něco udělat, tak ať to stihneme.“

Jo jasně tak moje první otázka zní, jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi?

„Já moc zkušeností nemám. Vždy školku naplníme staršími dětmi. Dáváme jim přednost, proto se na ty malinký nedostane.“

Ale nějaké zkušenosti máte, že ano?

„Jo, tenkrát jsem ve třídě dvouleté děti měla, ale upřímně to bylo dost náročný.“

A jaký je Váš postoj k zařazení dvouletých dětí do mateřské školy? Souhlasíte s tím?

„Nesouhlasím. Podle mého dvouleté děti do mateřské školy nepatří. Jde spíš o hlídání než vzdělávání, a hlavně to brzdí ty děti starší.“

A co se týče informovanosti o adaptaci dvouletáků, je v dnešní době dle Vás dostatek informací?

„Jo podle mě je toho v dnešní době hodně. Ať už jde o literaturu nebo různý semináře.“

A vy čerpáte, nebo jste tedy čerpala z čeho?

„Tak jelikož dvouleté děti do školky nepřijímáme, tak se v tomto odvětví momentálně nevzdělávám. Ale jelikož jsem v té praxi troufám si říct už dlouho (smích), tak určité mám nějaké knížky s touto tematikou. Hlavně v dnešní době už je toho zas mnohem více než tomu bylo před lety. Takže si myslím, že najít si, nebo se jako vzdělávat v tomhle tématu není těžké.“

Dobře. A když jste tedy říkala, že jste tu měla dvouletého chlapce, udělala jste nějaké změny? Přizpůsobila jste mu nějak více prostředí?

„Jo, nakupovaly se pomůcky a vybavení, které představuje hygienická vyhláška.“

Můžete to nějak více přiblížit? Uvést alespoň jeden konkrétní příklad?

„Jo, tak třeba vim, že se pořizovalo více omyvatelných hraček. Pak se přizpůsobovala i umývárna dětí, kde se musel pořídít přebalovací pult a zajistit i bezpečnost různých hraček.“

Fajn, tak teď se dostáváme k heterogenní skupině. Jelikož vlastně pracujete celý život v heterogenní skupině, jak se projevoval ten chlapec, který sem ve dvou letech nastoupil?

„Plakal. Stále plakal. To, že tam byly starší děti, které ho chtěly zapojit do kolektivu, nemělo žádný význam. Ta vazba na matku byla tak veliká, že ani to, že tam byly starší děti nemělo žádný význam.“

Jo a co si myslíte, že bylo pro něj tedy nejtěžší?

„Určitě ta vazba na matku. Dvouleté děti ještě nejsou natolik vyzrálé, aby se dokázaly na pár hodin, nebo v některých případech i na celý den odpoutat od matky.“

A jak dlouho tedy trvalo, než se adaptoval?

„U tohoto chlapce se adaptace nezdařila vůbec. Maminka si po půl roce nechala chlapce doma. Jinak si myslím, že ten měsíc, maximálně dva.“

A kdy je podle Vás vhodné považovat adaptaci za úspěšnou?

„Co se týče té úspěšné adaptace, tak je to určitě to, že se dítě postupně začíná zapojovat, dokáže vyjádřit své pocity, radost. To se u toho chlapečka bohužel neprojevovalo.“

A využila jste nějakých prostředků, které by mu mohly s adaptací pomoci?

„Jasně. Dávali jsme mu dostatek prostoru. Nemusel se zapojovat do aktivit. Mohl jen zdáli pozorovat a co dost pomáhalo byla hračka z domova, která opravdu dost pomáhala.“

Hm, teď tu mám otázky k homogenní skupině. Jelikož s ní nemáte zkušenosti, asi se tedy na ně nebudu ptát.

„Ne, nemám s homogenní třídou zkušenost. Nevím. Celý život pracuji v heterogenní třídě.“

Dobře. I když tedy nemáte zkušenost s tou homogenní, tak vnímáte nějaké rozdíly mezi těmito skupinami?

„Ta heterogenní skupina mi dává mnohem větší smysl ve všech směrech. Děti se setkávají se staršími dětmi, od kterých se mohou učit.“

Dobře. Tak a má poslední otázka směřuje k Vašemu názoru, kde se dítě líp adaptuje.

Jestli v homogenní, nebo heterogenní, ale na to jste mi vlastně už odpověděla.

„Určitě v heterogenní skupině no.“

Dobře, tak to je ode mě všechno, moc Vám děkuji,

„Super, není za co.“

PŘÍLOHA Č.7 – Rozhovor s Monikou

Moni, tak si připravená? (smích)

„Ježiš, to zní, jako bych se měla bát (smích)“

Ne, neboj. Bude to jen pár otázek.

„A teda ke dvouletejm dětičkám, jo?“

Ano, tak, jaké jsou tvé zkušenosti s dvouletými dětmi?

„Zatím jsem takovou možnost měla jen jednou, pracovat s dvouletými dětičkami ani nejsem zastánce toho, aby děti šly tak brzo od maminky, myslím si, že by se jim rodina měla věnovat určitě nejméně do tří let, sama mám dvě děti a nedovedu si představit je ve věku dvou let už dát do školky.“

Takže nesouhlasíš s tím, aby dvouleté děti navštěvovaly mateřskou školu?

„Ne, na 100% ne. Jsem zásadně proti tomu, ty děti nejsou ještě dostatečně vyžralý. Myslím si, že takto malé děti nejsou ještě připravené být ve školce. Myslím, že takové děti není možné připravit a naučit základní dovednosti, jsou na to opravdu malé jsou zvyklé na maminky a v tomto věku odloučení od matky je opravdu brzo.“

Dobře. A jaký je tvůj názor na informovanost ohledně adaptace dvouletých dětí?

Myslíš, že je jí dostatek?

„Myslím, že informací je dostatek, stačí se jen o ně zajímat.“

A ty čerpáš z čeho?

„Já hlavně ze seminářů a odborných knih.“

Dobře. Tak teď se tě zeptám, když si měla možnost pracovat s dvouletým dítětem, dělala si nějaké změny, když přišel nově do školky?

Jak jsem již říkala, já ty zkušenosti jsem měla pouze jednou, ale určitě se musí prostředí přizpůsobit. Malinké děti potřebují určitě jiné hračky, i když je u takto malých dětí potřeba užívat menší množství hraček a obměňovat je a samozřejmě jiný režim. Takto malé děti toho ještě moc nevydrží jsou rychleji unavené, s tím je potřeba počítat už když se s dětmi pustíme do nějaké činnosti, která s dvouletými dětmi zabere daleko více času než s dětmi většími, s nimiž je možnost pracovat ve skupince, zatímco malé dětičky potřebují individuální přístup. Dále je nutnost mít jiné didaktické pomůcky, ale i nábytek.

Jasně. Tak teď se tě zeptám, jak reaguje dvouleté dítě v heterogenní skupině?

Myslím v časovém úseku adaptace.

„Když jsme tu měli tu holčičku, tak ta plakala dost. Ale byl to přesně ten pláč, který skončil, když maminka zavřela dveře. Rychle jí zaujaly hračky a ostatní děti.“

A co je podle tebe nejtěžší v procesu té adaptace u heterogenní skupiny?

„Sto procentně je to hlavně odloučení od rodičů. Když to dítě přijde poprvé, tak než se dostane do chodu té školky, tak je to hodně náročné.“

A po jaké době se dvouleté dítě v této skupině adaptuje?

„Na to nejde odpovědět, to je individuální. Ale jako nemyslím si, že by se ta doba od té homogenní lišila.“

Dobře, tak teď se tě zeptám na to, jak poznáš, že se adaptace zdařila?

„Asi to, že se zamnou nebojí přijít. Zná pravidla a režim té třídy a samozřejmě se zapojuje do hry.“

A používáte, nebo použila si nějaké pomocné prostředky, které by pomohly k lepší adaptaci?

„Samozřejmě, musíte v tom dítěti vzbudit důvěru k Vám, aby vědělo, že se nemusí bát za Vámi přijít. Jinak jako přímo prostředek, tak to pořádáme o prázdninách slavnost, kam se rodiče mohou přijít podívat a navštívit společně s dětmi naši školku.“

Dobře, tak další otázka se zaměřuje na homogenní skupinu. Jak dítě reaguje v tomto kolektivu?

„Nevím, nemám s tím zkušenost.“

A myslíš, že je nějaký rozdíl v době té adaptace?

„Nevím, nemám s tím zkušenost. Ale jako myslím si, že v tom není rozdíl“

Dobře. Tak i když nemáš s homogenní třídou zkušenosti, dokázala by si mi říct hlavní rozdíl mezi těmito skupinami? Nebo jako, jak to vidíš ty?

„Ten rozdíl vidím hlavně v tom, že v té heterogenní se ty mladší děti učí od starších a celkově si myslím, že je ten vývoj mnohem rychlejší.“

A myslíš si, že se v něčem ty skupiny shodují?

„To asi úplně říct nemůžu, když jsem tam nikdy nepracovala. Nevím.“

Jasně. Tak a mojí poslední otázkou je zda se tedy přikláníš spíše k homogenní, nebo heterogenní třídě? Myslím to tak, zda adaptace dvouletého dítěte proběhne spíše v homogenní, nebo heterogenní třídě?

„No, v homogenní mají asi více společných zájmů s vrstevníky. Děti jsou k sobě věkově blízko, mají stejné zájmy, mají téměř stejné dovednosti. Rozumí si s těma stejně starými dětmi, ale heterogenní určitě mladší děti motivuje kooperace se staršími dětmi. Myslím si, že když jsou děti malé chtějí umět věci, které zvládají i děti větší, a tak se hodně snaží a je to pro ně velký přínos. Snaží se vyrábět i malovat obtížnější věci, v některých případech se snaží chovat už jako velcí. Naopak, když jsou děti větší a ve třídě je mezi nimi hodně dětí malých myslím si, že se ty velké děti nechají svést těmi malými a začnou se chovat jako oni.“

Takže a k jaké skupině se tedy přikláníš víc?

„Myslím si, že na tom nezáleží. Každá skupina je pro dítě něčím přínosná.“

Dobře. Tím končí náš rozhovor, moc děkuji za pomoc.

„Není vůbec zač.“

PŘÍLOHA Č.8 – Rozhovor s Terezou

Dobrý den, paní Terezo, děkuju, že se Vám nakonec povedlo si na mě najít chvílku času.

„Dobrý den, jo já se omlouvám, že to bylo nejdřív tak chaotický, ale nakonec to dopadlo dobře. (smích)“

Ne, to se nic neděje, úplně v pohodě, tak můžeme začít?

„Jasně, jasně.“

Tak moje první otázka je jaké jsou Vaše zkušenosti s dvouletými dětmi?

„Tak naši školku dlouhodobě dvouleté děti navštěvují. Přijímáme je do naplnění kapacity naší školky. Těch zkušeností mám hodně, teď tu máme tři. Ty dvouletáci nás mají občas jako mamky, takže je dost potřebný jim dodat fakt hodně péče, ale oni nám to pak vrací. (smích)“

Vy tedy souhlasíte se zařazením dvouletých dětí do školky?

„My vycházíme hlavně z požadavků rodičů při přijímání dvouletých dětí do mateřské školy, ale když není nezbytně nutný nástup takového dítěte do školky, tak to spíše nedoporučuju. Důvod je hlavně ta nezralost a to jak citová, tak sociální.“

Takže si myslíte, že nejsou dostatečně zralé pro pobyt ve školce?

„Podle mého názoru dvouleté děti nejsou prostě dostatečně připravené. Jak jsem říkala, tak hlavně po té citové a sociální stránce. V tomto věku je stále velmi silná citová vazba na matku a rodinné prostředí. Pro to děťátko je to fakt těžký.“

Dobře. Myslíte si, že je dostatek informací o adaptaci dvouletáků?

„Jo, já myslím, že jich dostatek je. Ať už jsou to informace z ministerstva školství a odborné literatury, které je v dnešní době fakt dostatek.“

A vy čerpáte konkrétně z čeho?

„Hlavně z těch knížek a i zkušeností.“

Udělal jste nějaké změny před příchodem dvouletého dítěte do Vaší třídy?

„Jo udělali. Šlo hlavně o materiální podmínky. Musely se koupit pomůcky pro ty dvouletý, zkontrolovat vhodnost hraček, pak se pořizovaly i jiné židličky a stůl.“

Jo, tak jak reaguje dvouleté dítě, když se dostane do věkově heterogenní skupiny?

„To je jak které dítě. Některé vidí starší děti a jde hned za nima a některému ta adaptace trvá déle. Je to hodně individuální.“

Co je podle Vás nejtěžší pro ty dvouleté děti v heterogenní třídě?

„Jako nejtěžší vnímám určitě odloučení od matky. Ty děti jsou do té doby na mamince závislé, jsou s ní 24 hodin denně a najednou přijde odloučení, které děti nechápou a těžce nesou.“

Po jaké době se dítě v této skupině adaptovalo?

„Ten první měsíc je zásadní. Myslím, že ten měsíc.“

A jak poznáte, že se dítě úspěšně adaptovalo?

„To je asi podobné jako u těch starších dětí. Pomalu se začleňuje do kolektivu, začíná ho zajímat dění ve třídě, zapojuje se do aktivit.“

A využívala jste nějaké prostředky, které vedly k lepší adaptaci?

„Stejně jako u všech ostatních dětí. Dovolit mu vzít si nějaký předmět z domova, který mu bude připomínat domov, maminku, nebo tatínka. Dítě se pak cítí v bezpečí.“

Co homogenní skupina? Jak to vidíte? Jak dítě reaguje v průběhu adaptace v tomto složení?

„Záleží to dost na sestavení té třídy. Pokud bude ve třídě více nově příchozích takto starých dětí, je to náročné. V tu chvíli je to vše na paní učitelce. Pokud už je však ve třídě více adaptovaných dětí, které si s novým hrají, ukazují mu hračky, tak je to jednodušší.“

A co je v této skupině nejtěžší?

„Úplně nejtěžší je ta vazba na matku. To vidím u obou skupin stejně, jinak mě jako nic nenapadá.“

A po jaké době se dítě v této skupině adaptuje?

„Záleží na tom, jak často mateřskou školu navštěvuje. Pokud je docházka pravidelná, tak si myslím, že ten měsíc.“

Dobře. Jaký si myslíte, že je největší rozdíl mezi homogenní a heterogenní skupinou?

„Já mezi nimi moc rozdíl nevidím. Snad jen to, že v té heterogenní pomáhají starší mladším dětem. Pak jsou samozřejmě další věci okolo. Ale tohle vidím jako ten hlavní rozdíl.“

A jsou některé prvky, na kterých se obě skupiny shodují?

„V obou skupinách dochází ke vzdělávání dítěte a dítě je prostě na prvním místě.“

Tak a má poslední otázka je v jaké třídě se podle Vás lépe dítě adaptuje?

„Tak jelikož mám zkušenosti jak s homogenní, tak heterogenní třídou, tak můžu

s čistým svědomím říct, že je to stoprocentně heterogenní skupina.“

Super, tak to je všechno. Nějak rychle to uteklo (smích). Moc Vám za poskytnutí rozhovoru děkuji.

„No nemáte vůbec zač, já taky děkuju.“